





Spoštovani bralke in bralci!

Naše življenje teče največkrat po utečenem tiru, ni nekih bistvenih sprememb, delamo le manjše drobne korake, ki spreminjajo naš vsak dan. Ti drobni koraki se seštevajo in nakazujejo, da je potreben premislek o tem, da so potrebne korenite spremembe. In potem pride odločilni trenutek, ko se odločimo in začnemo delovati drugače. In želimo si, da je to sprememba na bolje.

Če te misli povežem z našim življenjem, smo v naših osebnih življenjih verjetno naredili že veliko korakov k spremembam in sprejeli že veliko določitev, ki so nam temeljito spremenile življenje: šolanje, odločitev za poklic, menjava zaposlitve, poroka, selitev, opustitev neke razvade, sprejem otroka v družino ...

Tudi v razvoju vsake dejavnosti se dogaja nekaj podobnega. V socialnem varstvu in tudi v rejništvu je 15. april 2019 prelomen datum. Dan D, kot nekateri poimenujejo pomembne prelomnice. 15. aprila 2019 je stopil v veljavo Družinski zakonik. Le-ta nadomešča Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki je bil sprejet leta 1976. Spominjam se, kako sem se na izpit iz tega zakona pripravljala pri zaključevanju svojega študija. Danes že kar nekaj let uživam pokojnino. Več kot 40 let smo v Sloveniji potrebovali, da smo posodobili in prenovili družinsko zakonodajo, ki je osnova tudi za delovanje rejniške dejavnosti. Družinski zakonik prinaša vrsto novosti, ki bodo vplivale tudi na rejniško delo in življenje. Upam, da na bolje.

Ravno zaradi tega dogodka je 53. številka RG zopet kar obširna. Več strokovnih člankov je posvečenih prihajajočim novim modelom dela v rejništvu. Toplo vam priporočam, da preberete dva članka, tako članek o novostih v Družinskem zakoniku in Zakonu o nepravdnem postopku pravnice Melite Leva in intervju s sodnikom g. Matejem Čujovičem, ki se je res potrudil in na razumljiv način pojasnil, kaj prinašajo novosti ter kakšne dolžnosti in pravice imajo rejniki glede na novo zakonodajo. Prav tako je prenovljen Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti in

prinaša žal le eno novo pomembno vsebinsko spremembo, za katero si lastimo zasluge tudi v Rejniškem društvu Slovenije. Preberite si tudi o tem.

Zelo nazorno nam prerez skozi rejništvo v določenih časovnih obdobjih prikazuje tudi strokovni članek »Otrok v rejništvu« mag. Nataše Meolic. Rejništvo v določenih obdobjih je analizirala preko zakonodaje, teorije in preko odgovorov oseb, ki so v posameznih obdobjih živele v rejništvu. Veseli me, da se razmere v rejništvu spreminjajo, tako da so se udeleženi počutili v rejništvu vedno bolje, in da so na to vplivali tako zakonodaja, novi modeli dela in teoretična izhodišča ter posledično delovanje strokovnih delavcev in rejnikov v praksi. Upam, da bosta tudi sedanja nova zakonodaja in nov pristop dela prinašala boljše možnosti za otroke v rejništvu, in da bomo v prihodnosti brali, da so ukrepi Družinskega zakonika bistveno prispevali k izboljšanju kvalitete rejništva.

Sicer pa je v tokratni številki tudi drugega branja dovolj. Podrobno vam poročamo o delu Rejniškega društva Slovenije v preteklem letu, ki je bilo zelo obsežno, in mislim, da tudi kvalitetno, sploh če poudarimo to, da vsi v Društvu vse delamo prostovoljno. Veseli me, da dobivam vedno nove sodelavce s prispevki in letos sem še posebej vesela nove strokovne pomoči pri lektoriranju. Tukaj nam je ponudila pomoč Darja Kepec, knjižničarka in lektorica, ki je pregledala že marsikateri tekst in je seveda tudi naša rejnica. Imamo tudi naše mlade sodelavce, ki nam pošiljajo članke.

In konec koncev sem tudi zelo vesela in ponosna, da se nam je odzval in privolil v pogovor predsednik Vlade Republike Slovenije, g. Marjan Šarec. Z intervjujem ne želimo uveljavljati nikakršne politične propagande, pač pa je naš namen dati vizijo mladim pa tudi rejnikom in vsem ostalim, da je življenje v rejništvu ali v posvojiteljski družini normalno otroško ali mladostniško življenje, le v drugačni družini, kar pa ne sme biti ovira za osebnostno rast in napredovanje. Vsi lahko dosežemo svoje cilje, le potruditi se moramo zanje in verjeti vase.

Želim vam veliko užitkov pri branju in upam, da boste dobili odgovor na marsikatero vprašanje, ki se vam pojavlja pri vašem delu.

Maksimiljana Mali

Spoštovani,

0,5% dohodnine, ki bi vam jih v vsakem primeru odvedla država, lahko namenite Rejniškemu društvu Slovenije. Izpolnite spodnji obrazec, ga izrežite in pošljite na pristojni finančni urad ali na: Rejniško društvo Slovenije, Benica 1a, 9220 Lendava. S tem se strinjate, da vaše podatke pristojnemu finančnemu uradu posredujemo mi.

Najlepše se zahvaljujemo za vaš prispevek dela dohodnine, s katerimi bomo preko prostovoljskega dela pomagali ljudem, ki so se znašli v stiski.

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU:

(ime in priimek davčnega zavezanca)

(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

(davčna številka)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

(pristojni finančni urad)

ZAHTEVA

za namenitev dela dohodnine za donacije

Ime oz. naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca	Odstotek (%)
Rejniško društvo Slovenije	76827089	0,5%

V/Na_____, dne_____ podpis zavezanca/ke:_____

Kazalo vsebine:

REJNIŠKO DRUŠTVO SLOVENIJE	6
Poročilo o izvedenem programu v letu 2018.....	6
Rejniško društvo Slovenije je član skupine, ki pripravlja strokovne smernice za zagotavljanje rejniške oskrbe migrantskim otrokom in mladostnikom brez spremstva (Maksimiljana Mali, univ.dipl.soc.del.).....	22
STROKOVNI ČLANKI	24
Intervju z mag. Matejem Čujovičem, višjim sodnikom, zaposlenim na višjem sodišču v Ljubljani (Maksimiljana Mali, univ.dipl.soc.del.)	24
Družinski zakonik z vidika ukrepov za varstvo koristi otroka in rejništva ter nov zakon o nepravdnem postopku (Melita Leva, univ.dipl.prav.).....	39
Otrok v rejništvu (mag. Nataša Meolic, univ.dipl.soc.del., višja svetovalka)	47
Izobraževanje in usposabljanje rejnic in rejnikov (Irena Zemljič, univ. dipl. soc. del.)	59
Novela zakona o izvajanju rejniške dejavnosti (Maksimiljana Mali, univ.dipl.soc.del.).....	66
IZ ŽIVLJENJA REJNIŠKIH DRUŽIN	67
Poklicna rejnica – moj delovni dan (Veronika Prijatelj)	67
12. srečanje rejniških družin Slovenije v Račah pri Mariboru (Jožica Goričan)	71
Tabor rejniških družin v Portorožu (Urška Brežnjak)	72
Rejniški tabor v Portorožu ali Zgodba o očalih, ki so rešila življenje (Dušanka Visenjak)	73
Izlet v Blejski Vintgar (Žanet Rizvanaj)	75
Sarina nagrada (Irena Lešnik, univ. dipl. soc. del.).....	76
Moji mamici (Tina Capl)	78

Priznanje za dolgoletno in uspešno izvajanje rejniške dejavnosti (Maksimiljana Mali, univ.dipl.soc.del.).....	79
Predbožična Ljubljana (Tamara Fordan)	85
Državlјanska pobuda na temo rejniških družin v Republiki Sloveniji (Zvezdana Majhen)	86
Ko bomo pred volitvami, boste trkali na vrata (Alberto prof. Avgustinčič)	91
REJNIŠTVO V SVETU	94
Rejništvo na Madžarskem (Maksimiljana Mali, univ.dipl.soc.del.)	94
ZGODBE O USPEHU	100
Predsednik vlade Republike Slovenije. G. Marjan Šarec, je pripovedoval o svoji izkušnji rejništva in posvojitve posebej za Rejniški glasnik (Maksimiljana Mali, univ.dipl.soc.del.).....	100
NAŠI DONATORJI	106

POROČILO O IZVEDENEM PROGRAMU V LETU 2018

Rejniško društvo Slovenije deluje že od leta 2006. S svojim programom in projekti, si prizadeva doprinesiti k višji kakovosti bivanja otrok, ki so iz matičnih družin premeščeni v rejniške družine. Želi pomagati otrokom, rejniškim družinam, strokovnim delavcem, biološkim staršem, javnosti pa želi približati realno sliko rejništva, predvsem razbiti tabuje in ljudem pokazati, da gre za družine, ki opravljajo srčno dejavnost in otrokom nudijo varno zavetje, čustveno toplino in vse ostalo, kar potrebujejo v obdobju odraščanja.

Namen društva je, da posvetimo večjo pozornost tistim vsebinam, ki jih stroka ne uspe ali ne more izvajati: to so srečanja rejniških družin, razni tabori za rejniške otroke, dodatno izobraževanje izvajalcev rejništva, informiranje in tudi opozarjanje na težave in probleme v rejništvu ter posledično vplivanje na sprejem zakonodaje in na nastajanje strokovnih smernic. Društvo daje poudarek tudi pozitivni medijski promociji rejništva.

Rejniško društvo Slovenije ima od Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pridobljen status društva, ki deluje v javnem interesu na področju izvajanja družinske politike.

V letu 2018 se je povečalo tudi število članov, trenutno jih imamo 242.

Društvo sledi naslednjim ciljem:

- povezovanju rejniških družin, z namenom izmenjave izkušenj in opozarjanje na odprta vprašanja v rejništvu;
- povezovanju in pomoči otrokom, ki se nahajajo v rejništvu;
- informiranju;
- izobraževanju rejnikov in rejnic ter nudenju strokovne pomoči otrokom;

- pozitivni medijski promociji rejništva;
- povezovanju in sodelovanju z institucijami, ki skrbijo za izvajanje rejništva;
- opozarjanju na odprta vprašanja in težave pri izvajanju rejništva;
- povezovanju z društvi in drugimi asociacijami iz drugih držav.

UPORABNIKI PROGRAMA REJNIŠKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE:

Naši uporabniki so otroci iz rejniških družin, rejniki in rejnice s svojimi biološkimi družinami, strokovni delavci (CSD, šole ...) ter vsi, ki jih rejništvo zanima. Pogojev za vključitev v naš program ni, uporabniki so lahko tako člani kot nečlani društva.

12. SREČANJE REJNIŠKIH DRUŽIN, ČLANOV REJNIŠKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE V RAČAH PRI MARIBORU 16. junija 2018

Letos smo organizirali že 12. tradicionalno Srečanje rejniških družin, članov Rejniškega društva Slovenije. Srečanje rejniških družin je tokrat potekalo v Račah pri Mariboru v soboto, 16. junija 2018. Na srečanje smo povabili vse rejniške družine, strokovne delavce s področja rejništva in simpatizerje rejništva. Vabilu se je odzvalo okrog 150 članov društva, strokovnih sodelavcev,



gostov, prostovoljcev ter simpatizerjev, ki so s svojo prisotnostjo izkazali spoštovanje do našega dela. Srečanja se je udeležilo 85 otrok in 65 odraslih oseb.

Zbrali smo se ob 9. uri na grajskem dvorišču v Račah, kjer smo se najprej družili in poklepetali v prijetnem ambientu.

Ob 10. uri smo se preselili v kinodvorano, kjer je udeležence najprej pozdravil predsednik Rejniškega društva Slovenije mag. Darko Krajnc, nato pa je zbrane nagovorila še članica Rejniškega društva Slovenije ter glavna organizatorka letošnjega 12. srečanja rejniških družin Majda Vračko Zanič.



Sledil je ogled predstave čarovnika Sam Sebastijana, ki nas je zabaval eno uro ter dodobra nasmejal dvorano. Pri predstavi so mu pomagali tudi otroci. Nato je sledil

nastop ansambla Vita, ki ga sestavljajo otroci iz rejniških družin. Po njihovem nastopu je bil na vrsti Pokaži kaj znaš, kjer so pogumneži pokazali svoje pevske in plesne sposobnosti. Za svoj pogum so bili nagrajeni z darilom.

Poskrbljeno je bilo tudi za lačne želodčke, kuhal nam je bivši rejenec Jani. Po kosilu je bilo na voljo več možnosti. Udeleženci so si lahko ogledali Krajinski park v Račah ali belo dvorano, kapelico, etnološko zbirko, cerkev. V kinodvorani je bil na voljo ogled filma Ivan, v katerem igrajo tudi otroci iz rejniških družin.



Druženje rejniških družin so nam popestrili tudi prostovoljci Hiše Sadeži družbe Murska Sobota, ki so pomagali z izvedbo delavnic, družabnih iger za otroke in peko peciva.

Srečanje je bilo hkrati odlična priložnost, da smo strokovnim delavcem CSD-jev predali novo številko **Rejniškega glasnika (št. 52.)**, ki bo s številnimi zanimivimi članki zagotovo prijetno in koristno branje za njih in rejnike. Društvo je nadaljevalo z izdajo glasila, saj je za številne rejnice in rejnike glasilo edini pisni vir informacij, iz katerega lahko črpajo dodatno strokovno pomoč. Vodenje uredniškega odbora nadaljuje Maksimiljana Mali, dolgoletna urednica Rejniškega glasnika.



Namen in cilji izdaje glasila so bili:

- izobraževanje,
- informiranje,
- izmenjava izkušenj,
- pozitivna medijska promocija.

Število natisnjenih izvodov je 1.100 (728 rejnikov, 100 strokovnih delavcev CSD, 62 direktorjev CSD, novinarji, študenti, občine ...).

Po zanimivem programu, prijetnem druženju in sklenjenih novih prijateljstvih smo se okrog 17. ure razšli z mislijo, da se naslednje leto zagotovo zopet snidemo.

Izvedbo tega dogodka kot tudi ostalih dejavnosti Rejniškega društva Slovenije nam omogočajo občine, ki nas sofinancirajo preko razpisov, in številni donatorji, ki so se tudi tokrat izkazali. Donatorje smo na dogodku omenili in se jim tudi javno zahvalili.

SREČANJE IN DRUŽENJE REJNIŠKIH DRUŽIN IN ČLANOV REJNIŠKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE NA GORENJSKEM



13.oktobra 2018 smo vse rejniške družine in člane Rejniškega društva Slovenije povabili na srečanje in druženje na Gorenjskem. Srečanja se je udeležilo 56 otrok in 37 odraslih.

Dobili smo se pred Dino parkom Bled, kjer je zbrane nagovoril predsednik Rejniškega društva Slovenije mag. Darko Krajnc.

Ogledali smo si tudi sotesko Vintgar in Blejski grad. Skupaj smo preživeli lep dan, piko na i pa je dodalo krasno vreme.

SREČANJE IN DRUŽENJE REJNIŠKIH DRUŽIN IN ČLANOV REJNIŠKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE V LJUBLJANI



V soboto, 8. decembra 2018, smo povabili aktivne člane Rejniškega društva Slovenije z družinami na srečanje in druženje v predbožično Ljubljano.

Ogled smo začeli z razstavo The Body Worlds Vital na Gospodarskem razstavišču (plastinacija človeškega telesa). Potem smo se razdelili v dve skupini, ena skupina se je peljala z vlakcem Urbanom, druga je obiskala Muzej iluzij – nato smo se zamenjali. Sledila sta vožnja z vzpenjačo na Ljubljanski grad in ogled gradu. Na koncu smo se še zapeljali z ladjico po

Ljubljanici. Srečanja se je udeležilo 53 udeležencev. Skupaj smo preživeli čudovit dan.

2. OTROŠKI TABORI



Med zimskimi počitnicami (od 17. 2. do 19. 2. 2018) smo organizirali tabor za rejniške družine. Odvijal se je v **Karitasovi Sončni hiši v Portorožu** pod vodstvom mag. Andreja Omulca –



družinskega terapevta. Udeležilo se ga je 8 družin. Med drugim so si ogledali Muzej školjk in polžev v Piranu, imeli pa so tudi predavanje o zasvojenosti z alkoholom.



Rejniško društvo Slovenije je v sodelovanju z Rotary klubom Emona Ljubljana organiziralo tabor za rejniške družine v lastni režiji. Tabor je potekal v



Logu pod Mangartom med 7. 7. in 12. 7. 2018 in udeležili sta se ga dve družini. Nastanjeni so bili v Škofijem domu Log pod Mangartom. Ogledali so si tudi rudnik Rabelj v Italiji, najbolj pogumni pa so se celo okopali v Rabeljskem jezeru.

Med krompirjevimi počitnicami smo v **Karitasovi Sončni hiši v Portorožu** organizirali tabor za rejniške družine, ki je potekal med 2. in 4. novembrom 2018. Tabora se je udeležilo 11 družin.



Odrasli so izmenjevali izkušnje, otroci pa so uživali v druženju, igranju družabnih iger in risanju. V soboto smo se sprehodili v Piran in si tam ogledali akvarij, po večerji pa je gospa Jadranka Vrh Jermančič, dr. med., imela predavanje o bolezni, raku, smrti in življenju. Po predavanju nam je njen mož Brane Jermančič zaigral na kitaro in tudi zapel. Cel čas tabora je naša članica mag. Minka Žiberna vodila rejniške skupine. V nedeljo popoldne smo se razšli z

mislijo, da se čimprej srečamo.



3. OKROGLE MIZE



10. januarja 2018 je bila v sodelovanju s Centrom za socialno delo Novo mesto organizirana okrogla miza z naslovom **Delovni odnosi v rejniškem sistemu**. Okrogla miza je potekala v prostorih Centra za socialno delo Novo Mesto z začetkom ob 15.30. K sodelovanju

smo povabili tudi CSD Črnomelj in CSD Trebnje. Okrogla miza je bila namenjena strokovnim delavcem iz vladnega in nevladnega sektorja na področju socialnega varstva, rejnicam in rejnikom ter prostovoljcem.

Po kratkem sprejemu udeležencev in pozdravnem nagovoru Majde Koban Justinek (podpredsednice Rejniškega društva Slovenije) so na okrogli mizi strokovni delavci predstavili naslednjo tematiko:

- **prof. Nataša Vrbnjak, zakonska in družinska terapevtka** - Ampak, imel sem dobrega rejniškega starša;
- **Majda Koban Justinek (rejnica)** - Izkušnje rejniške družine;
- **Maksimiljana Mali, univ. dipl. soc. del** - Nihče ne dela sam (strokovni del).



Po končanem strokovnem delu je sledila razprava z vprašanji in mnenji. Udeležba na strokovnem srečanju je bila brezplačna. Udeležencev na okrogli mizi je bilo 19, potrdila o udeležbi so prejeli naknadno. Okrogla miza je bila zaključena ob 18. uri.

24. januarja 2018 je bila v sodelovanju s Centrom za socialno delo Celje organizirana okrogla miza z naslovom **Delovni odnosi v rejniškem sistemu**. K



sodelovanju smo povabili CSD Laško, CSD Šentjur pri Celju, CSD Šmarje pri Jelšah in CSD Žalec. Okrogla miza je potekala v prostorih Centra za socialno delo Celje z začetkom ob 15. uri. Namenjena je bila strokovnim delavcem iz vladnega in nevladnega sektorja na področju

socialnega varstva, rejnicam in rejnikom ter prostovoljcem.

Po kratkem sprejemu udeležencev in pozdravnem nagovoru Majde Koban Justinek (podpredsednice Rejniškega društva Slovenije) so na okrogli mizi strokovni delavci predstavili naslednjo tematiko:

- **mag. Andrej Omulec** – Ampak, imel sem dobrega rejniškega starša! (igra vlog);
- **Majda Koban Justinek (rejnica)** – Izkušnje rejniške družine;
- **Maksimiljana Mali, univ. dipl. soc. del.** - Nihče ne dela sam (strokovni del).

Po končanem strokovnem delu je sledila razprava z vprašanji in mnenji. Udeležba na strokovnem srečanju je bila brezplačna. Udeležencev na okrogli mizi je bilo 15, potrdila o udeležbi so prejeli naknadno.

Okrogla miza je bila zaključena ob 17.30.



5. marca 2018 je bila v sodelovanju s Centrom za socialno delo Slovenj Gradec organizirana okrogla miza z naslovom **Otrok med dvema družinama**. K sodelovanju smo povabili CSD Dravograd, CSD Radlje ob Dravi, CSD Ravne na Koroškem in CSD Velenje. Okrogla miza je potekala v prostorih Mladinskega kulturnega centra Slovenj Gradec z začetkom ob 16. uri. Namenjena je bila strokovnim delavcem iz vladnega in nevladnega sektorja na področju socialnega varstva, rejnicam in rejnikom ter prostovoljcem.

Po kratkem sprejemu udeležencev in pozdravnih nagovorih direktorja CSD Slovenj Gradec g. Tadeja Poberžnika in predsednika Rejniškega društva Slovenije mag. Darka Krajncja so na okrogli mizi strokovni delavci predstavili naslednjo tematiko:

- **Majda Koban Justinek** (rejnica) – Izkušnje rejniške družine;

- **mag. Andrej Omulec** (družinski terapevt) – Zakaj sem se znašel med dvema mamama?;
- **Maksimiljana Mali, univ. dipl. soc. del.**
– Kako naj razumemo biološke starše?.



Po končanem strokovnem delu je sledila razprava z vprašanji in mnenji. Udeležba na strokovnem srečanju je bila brezplačna. Okrogle mize se je udeležilo 42 oseb. Strokovni posvet smo zaključili ob 18. uri.

V četrtek, 28. junija 2018, smo skupaj s Centrom za socialno delo (CSD) Domžale organizirali okroglo mizo z naslovom **Delovni odnosi v rejniškem sistemu**. Okrogla miza je potekala na Centru za socialno delo v Domžalah z začetkom ob 10. uri. Namenjena je bila strokovnim delavcem iz vladnega in nevladnega sektorja na področju socialnega varstva, rejnicam in rejnikom ter prostovoljcem iz Centrov za socialno delo Domžale.



Strokovni delavci so na okrogli mizi predstavili naslednjo tematiko:

- **mag. Darko Krajnc** – sprejem in pozdrav udeležencev ter predstavitev Rejniškega društva Slovenije;

- **Maksimiljana Mali in Mateja A. Kegel** – predstavitev knjige *Mladost v rejništvu*;
- **mag. Andrej Omulec** – Potrebe mladostnika v rejništvu in predstavitev naših taborov.

Okrogla miza je bila zaključena ob 12. uri, prisotnih je bilo 33 oseb.

V torek, 9. oktobra 2018, smo skupaj s Centrom za socialno delo (CSD) Radovljica organizirali okroglo mizo z naslovom **Povezovanje in razumevanje med dvema družinama**. K sodelovanju smo povabili CSD Kranj, CSD Jesenice, CSD Tržič in CSD Škofja Loka. Okrogla miza je potekala v Čebelarškem razvojno izobraževalnem centru Gorenjske z začetkom ob 15.30. Namenjena je bila strokovnim delavcem iz vladnega in nevladnega sektorja na področju socialnega varstva, rejnicam in rejnikom ter prostovoljcem iz Centrov za socialno delo Radovljica.





Strokovni delavci so na okrogli mizi predstavili naslednjo tematiko:

- **Majda Koban Justinek** – sprejem in pozdrav udeležencev, kratka predstavitev Rejniškega društva Slovenije in Izkušnja rejniške družine;
- **Maksimiljana Mali** – Kako naj razumemo biološke starše?;
- **Andrej Omulec** – Zakaj sem se znašel med dvema mamama?.

Okrogla miza je bila zaključena ob 17.30, prisotnih je bilo 33 oseb.

Uporabniki naših programov v letu 2018:

- srečanje rejniških družin v Račah pri Mariboru: 150 udeležencev,
- srečanje rejniških družin na Gorenjskem: 93 udeležencev,
- srečanje rejniških družin v Ljubljani: 53 udeležencev,
- okrogle mize in posveti: 142 udeležencev,
- strokovno-zabavni tabori za otroke iz rejniških družin in za rejniške družine: 94 udeležencev,
- Rejniški glasnik: 1.100 izvodov

Medijsko smo bili aktivni. Novinarji so obiskali tradicionalno, letos že 12. srečanje rejniških družin v Račah pri Mariboru, članki o delovanju društva in dogodkih so bili objavljeni v Delu, pri Slovenski tiskovni agenciji, v Večeru.

Spletno stran Rejniškega društva Slovenije sproti posodabljam.

Prostovoljci, ki sodelujejo pri izvedbi posameznih programov:

Zap. št.	Ime in priimek	Izobrazba	Navedba dela, vloga v programu	Način dela v programu
1.	Andrej Omulec	magister zakonskih in družinskih študij	organizacija in izvedba strokovno-zabavnih taborov za otroke, sodelovanje pri okrogli mizi	prostovoljec
2.	Darko Krajnc	magister sociologije in socialnega dela, kot otrok v rejništvu	stiki z javnostjo, sodelovanje pri okrogli mizi, delovanje društva	prostovoljec
3.	Maksimiljana Mali	univerzitetna diplomirana socialna delavka	stiki z javnostjo, stiki s Centri za socialno delo, sodelovanje pri okrogli mizi, urednica Rejniškega glasnika, pisanje člankov v Rejniškem glasilu	prostovoljec
4.	Majda Koban Justinek	komercialist, rejnica	sodelovanje pri okrogli mizi, pisanje člankov v Rejniškem glasilu	prostovoljec
5.	Minka Žiberna	magistrica sociologije in socialnega dela	pomoč pri organiziranju ter izvajanju celotnega programa	prostovoljec
6.	Katja Dunaj	profesor sociologije in geografije	sodelovanje pri okrogli mizi, pomoč pri organiziranju programa, pomoč pri izdaji Rejniškega glasnika	prostovoljec
7.	Dušan Vidič	diplomirani upravni organizator, rejnik	pomoč pri organiziranju celotnega programa, informiranje	prostovoljec
8.	Vanja Vidič	ekonomski tehnik, rejnica	pomoč pri organiziranju ter izvajanju celotnega programa	prostovoljec
9.	Majda Čeh	ekonomski tehnik	pomoč pri organiziranju ter izvajanju celotnega programa	prostovoljec
10	Marjana Šuc	kmetijski tehnik	pomoč pri organiziranju ter izvajanju celotnega programa	prostovoljec
11.	Majda Vračko Zanič	profesorica slovenščina	pomoč pri organiziranju ter izvajanju celotnega programa	prostovoljec

**REJNIŠKO DRUŠTVO SLOVENIJE JE ČLAN SKUPINE, KI PRIPRAVLJA
STROKOVNE SMERNICE ZA ZAGOTAVLJANJE REJNIŠKE OSKRBE
MIGRANTSKIM OTROKOM IN MLADOSTNIKOM BREZ SPREMSTVA**

Smernice o minimalnih standardih za področje Slovenije pripravlja komisija predstavnikov nevladnih organizacij na podlagi evropskih smernic, ki so bile pripravljene v okviru evropskega projekta Forum – za otroke in mladoletnike brez spremstva: prenos znanja za strokovnjake z namenom krepitev rejništva. Koordinator te skupine je Slovenska filantropija.

Skupina strokovnjakov pripravlja na podlagi evropskih smernic tudi za Slovenijo osnovne strokovne smernice, kako ravnati, če na ozemlje Slovenije zaidejo migrantski otroci ali mladoletniki brez spremstva. Ti standardi so namenjeni tistim institucijam, ki so odgovorne za organizacijo ustrezne oskrbe migrantskih otrok na našem ozemlju, to je predvsem predstavnikom Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Skupnosti CSD in centrom za socialno delo.

Standardi naj bi se pripravili v državah z visokim deležem teh otrok (Italija, Avstrija, Grčija), v tranzitnih državah (Slovenija, Češka, Madžarska), sodelovali pa naj bi tudi partnerji iz držav, kjer že živi relativno veliko teh otrok in imajo že več strokovnih izkušenj s takšno oskrbo (Španija, Belgija).

Standardi zajemajo pravni vidik, najboljšo korist otroka, pridobivanje, usposabljanje in izobraževanje rejnikov, da bodo pripravljene skrbeti za migrantske otroke brez spremstva, način spremljanja, nudenja podpore rejniku in otroku, nadzor ter pomoč tem otrokom pri prehodu v samostojno življenje.

Smernice na osnovi določil Konvencije o otrokovih pravicah OZN definirajo, kdo so migrantski otroci brez spremstva.

Glavno vodilo pri zagotavljanju rejniške oskrbe je največja korist otroka ali mladostnika, prepoved diskriminacije, pravica do družinske oskrbe in pravica do svobodnega izražanja mnenja.

Otroci in mladoletniki migranti naj bi imeli na osnovi teh smernic enake možnosti za rejniško oskrbo kot vsi ostali otroci v Sloveniji. Izvajali naj bi jo posebej usposobljeni rejniki, ki so sposobni razumeti njihov specifičen položaj in njihove potrebe, vključno s potrebami, ki so vezane na njihovo etnično poreklo ter na njihove kulturne, verske in jezikovne potrebe.

Za vsakega otroka in mladostnika se pripravi načrt dela in ocena primernosti rejniške družine, ki bo skrbela za tega otroka. Rejniki, ki sprejmejo migrantskega otroka ali mladostnika, naj bi se za to posebej usposabljali in dobili tudi ustrezno podporo v smislu poznavanja migracijskega in azilnega sistema, vpliva migracij na otroke in mladoletnike brez spremstva, trgovine z ljudmi, načinom pomoči tem otrokom, odnosu do povezovanja teh otrok z njihovo biološko družino in drugimi specifikami, ki se pojavljajo v povezavi z izvajanjem te oskrbe.

V Sloveniji imamo trenutno v oskrbi dva takšna otroka, ki imata zagotovljeno prav takšno pomoč in oskrbo kot vsi slovenski otroci. Rejniški družini sta skrbno izbrani in imata poleg vseh ostalih sposobnosti in znanj za izvajanje rejništva tudi določena znanja v smislu razumevanja položaja migrantskih otrok, razumevanja njihovega jezika, sprejemanja njihovih verskih potreb in tudi sposobnost nudenja ali organizacije pomoči tem otrokom zaradi posebnih travmatičnih doživetij.



INTERVJU Z MAG. MATEJEM ČUJOVIČEM, VIŠJIM SODNIKOM, ZAPOSLENIM NA VIŠJEM SODIŠČU V LJUBLJANI



Uveljavljanje določb Družinskega zakonika na področju rejništva

Matej Čujovič je mag. prava, višji sodnik, ki se ukvarja tudi z družinskim pravom. Sodeloval je pri razlagi in komentarju Družinskega zakonika in je eden od avtorjev, ki so za lažje razumevanje napisali obširen Komentar Družinskega zakonika, ki je prvi obsežnejši slovenski komentar k posameznim členom osrednjega zakona s področja družinskega prava. Je tudi avtor številnih strokovnih člankov s področja družinskega prava, predavatelj in nasploh zelo aktiven na svojem delovnem področju.

Tudi zelo opazen in res mojstrski amaterski igralec je, njegova igra se sploh ne razlikuje od profesionalnih igralcev. To so opazili tudi strokovnjaki in mu podelili več vidnih nagrad za vrhunske igralске vloge, ki jih je prikazal na odrskih deskah v Škofji Loki, v Ljubljani in tudi drugod.

Prva velika ljubezen pa je seveda njegova družina. Njegovi trije otroci, trije šolarji, ki mu vsak dan popestrijo in napolnijo z dolžnostmi, včasih s skrbmi in predvsem z veseljem. Gospod Matej Čujovič in njegova soproga sta bila več let tudi rejnika in zato še bolje razumeta rejništvo in pomen družinskega prava.



Gospod sodnik Matej Čujovič, zahvaljujem se vam za odziv in pripravljenost za pogovor za Rejniški glasnik. Še posebno sem vesela, da se lahko pogovarjam ravno z vami, saj kot specialist za družinsko pravo in tudi kot bivši rejniki dobro poznate rejništvo in razumete potrebo po tem, da zakonske spremembe predstavimo rejnikom na takšen način, da jim bodo razumljive. Večina rejnikov je seznanjena s ključno novostjo, ki jo prinaša Družinski zakonik: da bodo sodišča odločala o ukrepu rejništva in namestitvi otroka v rejništvo ter da je rejništvo časovno omejeno na tri leta. Skrbi pa jih, ker večina nima odgovorov na vprašanja, kako bo po novem potekalo rejništvo, kako dolgo bo trajalo, kaj bo z otroki ali rejniki glede na nove omejitve rejništva. Približuje se 15. april 2019, ko se bo začel uporabljati Družinski zakonik, ki prinaša nekatere pomembne spremembe tudi na področje rejništva. Ali so sodišča na to pripravljena?

Seveda so. Na implementacijo Družinskega zakonika smo se res veliko pripravljali. Ne spominjam se, da bi se do sedaj na kakšno spremembo pripravljali tako poglobljeno in toliko časa. Dobro je bilo, da smo imeli dve leti časa – torej od sprejema Družinskega zakonika do začetka njegove uporabe. Priprave so tekale na sodiščih, kjer so sodelovali prvostopenjski in višji sodniki ter vrhovna sodnica, ki so oblikovali implementacijsko skupino. Pri izobraževanju se je zelo angažiral tudi Center za pravosodje, letos so potekale medinstitucionalne delavnice, kjer so poleg sodnikov sodelovali tudi predstavniki centrov za socialno delo. To so bila res kvalitetna in dobra izobraževanja s ciljem spoznati in razumeti delovanje različnih institucij. Mislim, da smo se med seboj spoznali in se poslušali, se učili eden od drugega ter prebili led za nadaljnje ustvarjanje kvalitetne medsebojne komunikacije, ki bo v prihodnje še kako potrebna.



Ali imajo sodišča dovolj usposobljenih sodnikov za delovanje na družinskih sodiščih? Kakšna je vaša ocena: ali bo po novem Družinskem zakoniku na družinskih sodiščih veliko več primerov, kot jih je že doslej, glede na to da že sedaj odločajo o stikih, o preživnini in o vseh drugih zadevah v primeru razveze staršev?

Mislim, da bo sodnikov sprva dovolj, saj jih bo z začetkom uporabe določb Družinskega zakonika na tem področju delalo tudi več kot do sedaj. Vsi so pripravljeni na novo nalogo v povezavi z izrekanjem ukrepov na področju varstva otrok, to je zlasti za odločanje o namestitvi otrok v rejništvo in v vzgojne zavode. Po posameznih okrožjih so na sodiščih izračunali, koliko teh zadev prihaja, in so kader temu primerno okrepili. Vendar je zelo težko oceniti, koliko zadev za obravnavo se bo sploh pojavilo glede na nove določbe Družinskega zakonika, saj so med njimi tudi nekateri ukrepi, o katerih doslej ni odločal nihče – v mislih imam predvsem ukrep omejitve starševske skrbi, za katerega menim, da bo v praksi najpogosteje uporabljen. Poleg tega ukrepa bodo sodišča odločala še o odvzemu otroka ter o namestitvi otroka v rejništvo ali vzgojni zavod ter o odvzemu starševske skrbi in o posvojitvi. Odločala bodo tudi še o nekaterih skrbniških zadevah, ki so z novim zakonom urejene drugače, kot so bile doslej. Zato je zelo težko oceniti, koliko bo novih zadev, in to se bo pokazalo šele, ko bo Družinski zakonik nekaj časa v uporabi. A zaenkrat je sodnikov dovolj. Problem je le v tem, da je imenovanje sodnikov dokaj dolgotrajen postopek in morda vsi ti postopki do začetka uveljavljanja Družinskega zakonika še ne bodo zaključeni, sicer pa bo na tem področju vsekakor delalo več družinskih sodnikov kot doslej.

Ali so družinski sodniki razen izobraževanja še kako drugače usposobljeni in izbrani v tem smislu, da imajo več občutka za delo z družinami in otroki?



Postopek izbire sodnikov je določen z Zakonom o sodniški službi in sodnik je izvoljen ali imenovan na sodniško funkcijo v skladu z določili in kriteriji tega zakona, izbiro opravi Sodni svet, ki lahko upošteva tudi osebne lastnosti in izkušnje posameznih kandidatov. Družinskim sodnikom je veliko novega znanja dalo že prej omenjeno izobraževanje in tudi sicer imajo sodniki nenehna izobraževanja s področja svojega dela in tudi izobraževanja s psihološkimi vsebinami. Strah vaših bralcev pred sodiščem oziroma pred sodniki je povsem odveč. Tudi strah, da sodniki ne bodo znali poskrbeti za otroka in njegovo korist, ni na mestu. Sodniki so ljudje. Za soljudi in za otroke imajo posluš. Poleg tega so nepravdni postopki "mehki" postopki. Sodnik mora v postopkih po Družinskem zakoniku vedno ščititi otrokovo korist. Ta je na prvem mestu in je vodilo postopka. Je pa res, da sta v postopku vedno vsaj dva udeleženca z različnimi interesi, zato mora sodnik ves čas ohranjati videz nepristranskosti in morda kdaj zaradi tega daje videz večje togosti ali strogosti, ampak tega se ljudje ne smejo ustrašiti. Sodniki sodijo, odločajo ter so pri tem nepristranski in neodvisni – videz in občutek nepristranskosti in neodvisnosti sta zelo pomembna dejavnika in tega morajo zaznati vsi udeleženci v postopku. Ravno tu je bila doslej težava delavcev centrov za socialno delo, ki so se znašli v dvojni funkciji: stranki so svetovali, potem pa še odločali. Po novem bodo funkcije odločanja razbremenjeni. Njihovo delo bo v večji meri usmerjeno v pripravo podlag za odločanje sodišča, v spremljanje ukrepov, ki jih bo izreklo sodišče, in v pomoč uporabnikom njihovih storitev.

Koliko družinskih sodišč je v Sloveniji in v katerih krajih so ta sodišča, ki bodo odločala o rejniških zadevah?

Družinska sodišča so del okrožnih sodišč in jih je v Sloveniji 11 in so v vseh večjih mestih: Ljubljana, Maribor, Koper, Murska sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Krško, Celje, Ptuj, Slovenj Gradec in Kranj. Okrožna sodišča odločajo o drugačnih zadevah, kot odločajo okrajna sodišča, vendar so to še vedno



sodišča, ki odločajo na prvi stopnji. Družinska sodišča so sodišča, ki so že do sedaj odločala o stikih med otroki v rejništvu in njihovimi starši, o preživitvi in drugih družinskih razmerjih tudi v povezavi z otroki v rejništvu. Rejniki bodo sodelovali s temi sodišči, kadar bo potrebno. Kje oz. v katerem kraju, se bo začel postopek, je odvisno od pristojnosti, ki jo bo po novem urejal Zakon o nepravdnem postopku (ZNP-1). Tudi ta se bo začel uporabljati 15. 4. 2019. Splošna krajevna pristojnost je določena tam, kjer ima stalno bivališče eden od staršev otroka, za katerega se odloča o ukrepu rejništva, posebna pa po stalnem prebivališču otroka. ZNP-1 omogoča še eno dodatno možnost – določitev pristojnosti po začasnem prebivališču otroka, če ga ima poleg stalnega in se da domnevati, da bo otrok tam dlje časa prebival. Za otroke, ki so že nameščeni v rejništvo, pa bo v teku postopek za ureditev stikov med njimi in člani matične družine, bo torej lahko pristojno sodišče po kraju rejniške družine. Kadar se bo sodnik, ki vodi postopek, odločil, da bo sam opravil razgovor z otrokom, bo treba otroka praviloma pripeljati prav na sodišče, ki bo odločalo v zadevi, čeprav to ne bo v neposredni bližini bivanja rejniške družine. Lahko pa bo otrok podal svoje mnenje tudi na centru za socialno delo ali pri zagovorniku, ki ga sodišče postavi po Zakonu o varuhu človekovih pravic, ni pa nobene ovire, da sodnik razgovora z otrokom ne opravi zunaj sodišča. Skratka, postopek ne bo nujno vedno tekel najbližje kraju prebivališča rejnika, odvisno bo, katero sodišče bo pristojno za odločanje, to pa bo včasih, kjer je krajevna pristojnost izbirna, odvisno tudi od volje centra za socialno delo, ker bo vložil predlog.

Prosila bi, da povsem konkretno osvetlite, kako se bo postopek na sodišču sploh začel in kako bo prišlo do izreka ukrepa odvzema otroka iz biološke družine in namestitve v rejništvo?

Glavna naloga sodnika bo izrek ukrepa. Postopek pred sodiščem bo praviloma sprožil center za socialno delo, ki bo predlagatelj postopka. Le izjemoma, v



nujnih primerih bo center za socialno delo ukrepal brez predhodne odločitve sodišča ter bo otroka odvzel z dejanjem nujnega odvzema in poiskal ustrezno namestitev. V takem primeru bo moral sodišču najkasneje v 12-ih urah predlagati izdajo začasne odločbe za odvzem otroka in ustrezno namestitev. Sodišče bo moralo o takem predlogu odločiti najkasneje v 24-ih urah. Začasni odredbi bo sledil redni postopek, v katerem bo sodišče odločalo, ali in kakšen ukrep naj izreče, da bo otrokova korist najboljše zaščitena. Kadar zadeva ne bo akutna, se bo postopek začel z vložitvijo predloga za izrek ukrepa za zaščito otrokove koristi, v zadevah, kjer bo otrokova korist terjala takojšnjo zaščito, lahko skupaj s predlogom za začasno odredbo. Center za socialno delo bo moral v vsakem primeru, ko bo dobil pobudo za intervencijo v družini, raziskati situacijo otroka v biološki družini in na osnovi tega bo lahko predlagal tudi odvzem otroka staršem in namestitev otroka v rejniško družino. Center bo moral sodišču tudi predlagati rejnika z imenom in priimkom in utemeljiti, zakaj je za konkretnega otroka najboljše, da živi pri točno tem rejniku. Družinski zakonik omogoča, da starši v nekaterih primerih niso seznanjeni, kam je otrok nameščen, in v teh primerih rejnika imenuje v ločenem odpravku sodne odločbe. To je takrat, kadar je treba otroke (in rejniško družino) še posebej zaščititi.

V dosedANJI praksi je bilo centrom za socialno delo mnogokrat očitano, da ne delajo dovolj z biološkimi družinami. Četudi je bilo delo z biološko družino intenzivno, pa se centri niso prav pogosto odločali, da bi predlagali odvzem roditeljske pravice tem staršem ali po novem odvzem starševske skrbi. Kako bo po novem potekalo delo z biološko družino? Ali bo hitreje prihajalo do odvzema starševske skrbi?

Center za socialno delo bo predlagal uvedbo postopka in v svojem predlogu bo navedel in utemeljil, v katerem delu starši ne zmorejo izvajati skrbi za otroka. Center bo tudi predlagal, na kakšen način, naj bi starši izboljšali svoj odnos do



otroka oziroma nadoknadili primanjkljaj pri izvajanju starševske skrbi (če bo ocenil, da je to sploh mogoče). V sodnem postopku bo sodišče vse to presojalo in odločilo, ali se izreče ukrep odvzema otroka iz matične družine in namestitev v rejniško družino, ali pa, če bo to terjala otrokova korist, poiskalo drugo, bolj ustrezno namestitev, npr. zavodsko, lahko pa bo izreklo blažji ukrep. Odločilo bo tudi o tem, kaj se od staršev pričakuje. Ta navodila staršem bodo v obrazložitvi sodne odločbe zelo konkretna, podobno, kot so bila navodila v odločbah centra za socialno delo. Naloga pomoči in svetovanja biološki družini in izvajanje ter spremljanje tega ukrepa pa je z Družinskim zakonikom naložena centru za socialno delo. Ta bo dolžan pomagati staršem pri odpravi njihovih primanjkljajev, ki so vodili k temu, da je sodišče izreklo nek ukrep, in bo dolžan tudi redno poročati sodišču o dogajanju v biološki družini. *Ukrep rejništva je po novem časovno omejen, najdlje za tri leta, vendar ne bo vedno kar avtomatsko izrečen za to obdobje. Ukrep odvzema otroka in namestitve v rejništvo se namreč po novem lahko izreče le v primerih, ko obstaja realna možnost, da se bodo starši v tem času toliko uredili, da se bo otrok lahko vrnil in bodo starši ponovno prevzeli skrb za tega otroka.* Če pa bo že iz predloga centra za socialno delo razvidno, da ne obstaja realna možnost, da se bo otrok sploh lahko vrnil k staršem, ali pa se bo to ugotovilo v postopku, potem rejništvo kot začasen ukrep nima nobenega smisla. V primerih, ko bo dvom oziroma ko ne bo že na prvi pogled razvidno, ali lahko starši svoj primanjkljaj pri izvajanju starševske skrbi nadomestijo ali ne, bo sodišče v postopek najverjetneje pritegnilo izvedenca. *Če bo izvedenec ocenil, da ni realne možnosti, da bi se starši uredili, bo sodišče odvzelo starševsko skrb staršem takoj.* Če pa bo izvedenec ugotovil, da obstoji možnost, da starši nadoknadijo primanjkljaj, bodo ti imeli čas, da najdlje v treh letih odpravijo vzroke, ki so pripeljali do odvzema otroka. Podaljšanje ukrepa, katerega sestavni del je tudi ustrezna namestitev, sicer ni izključeno, vendar pa Družinski zakonik terja, da obstaja realna možnost, da se otrok vrne k staršem, ko poteče čas, določen za ukrep.



Če se po izteku časa, za katerega je bil ukrep izrečen, ne bo nič pomembneje spremenilo, sodišče ukrepa ne bo moglo podaljšati, ker zanj ne bo zakonske podlage. Če pa bodo starši v času trajanja ukrepa pokazali visoko motivacijo in tudi že konkretne spremembe, vendar pa razmere po poteku časa, za katerega je bil ukrep izrečen, še ne bodo povsem zrele za vrnitev otroka k staršem, bo lahko sodišče ukrep za krajši čas ponovno izreklo. Tako postopanje je v skladu z načelom najmilejšega ukrepa, ki ga zapoveduje Družinski zakonik. Vedno se bo po določenem času opravila evalvacija na ta način, da bo center za socialno delo poročal sodišču o spremembah v biološki družini, napredku pri starših in o razvoju otroka ter o njihovem medsebojnem odnosu. Na tej dejanski osnovi bo sodišče sprejelo svojo odločitev. Ker je rejnik tisti, ki bo v takem primeru najmočnejše vpet v dogajanje, bo pogosto tudi (bodisi posredno, tj. prek poročil centra za socialno delo, bodisi neposredno, z zaslišanjem pred sodiščem) sodeloval pri evalvaciji izrečenega ukrepa. Rejnik je dolžan centru za socialno delo (in prek tega sodišču) sporočiti vse, kar se dogaja v zvezi z biološkimi starši in otroki, ter vse, za kar oceni, da je v otrokovo največjo korist. Starševske sposobnosti niso samo zagotovitev sredstev za preživljanje (služba), zagotovitev stanovanja, odsotnost odvisnosti in tako dalje, gre za širok spekter zmožnosti. Ključno je, da se že ob izrekanju ukrepa natančno ugotovi, kaj staršem "manjka". Zelo veliko je tudi odvisno, kakega otroka imamo na drugi strani – kakšne so njegove potrebe. Vprašati se moramo, ali starš te otrokove potrebe zadovoljuje oziroma ali jih je zmožen zadovoljevati tako, da so v otrokovo največjo korist. Rejnik ima dolžnost in pravico, da v postopku o odločanju o ukrepu ali o njegovem podaljšanju pove, kaj meni, da je za otroka najbolje. Rejnik ima tudi pravico, da se s centrom za socialno delo ne strinja. Zlasti v postopku o odločanju o evalvaciji izrečenega ukrepa ima rejnik ključno vlogo, saj je v času trajanja rejništva spoznal otroka in ga zato najbolje pozna ter lahko presodi, kaj je in kaj ni v otrokovo največjo korist.



Govorila sva o nalogah izvedencev. To so osebe, ki še enkrat strokovno presodijo in ocenijo situacijo v družini. Navadno so to psihologi, psihiatri in drugi strokovni delavci. Ali je v Sloveniji dovolj izvedencev za področje obravnave družine in otrok?

Žal jih je premalo, zato se na sodišču zelo trudimo in pozivamo pristojne, naj zagotovijo dovolj veliko število usposobljenih izvedencev. Bojda se nekaj premika, a kakor slišim, prepočasi. Imamo pa tudi na sodišču problem, ker izvedenca postavljamo tudi v postopkih, kjer to ni nujno. Tu bodo morala sodišča spremeniti prakso. Delno bo k temu pripomogla tudi nova procesna zakonodaja, predvsem tam, kjer center za socialno delo ne bo predlagatelj, potem pa tudi v primerih, ko stvari ne bodo sporne. Primeri odločanja, ali so starši že "usposobljeni", da se otrok vrne k njim ali ne, so zelo težki, tu tudi sodišča nemalokrat potrebujejo pomoč izvedenca. Je pa ključno, da imajo tako sodišče kot izvedenci na voljo čim več podatkov, ki jih priskrbita center za socialno delo, ki spremlja družino, in rejnik, kamor je otrok nameščen. Rejnik lahko o stikih in tudi o drugih posebnostih v zvezi z otrokom naredi zabeležko, kjer opiše otrokovo stanje pred stikom, dogajanje na stiku in obnašanje otroka po stiku. To je podobno, ko centri za socialno delo pišejo poročila, kadar stik poteka pod njihovim nadzorom. To gradivo je potem na voljo sodniku in izvedencu, da vsak s svojega strokovnega vidika pretehtata, kaj je za otroka najbolje. Sprotno zapisovanje je tudi bolj verodostojno, ker ima potek časa velik vpliv na spomin in se ljudje ob zaslišanju po več letih od dogodka stvari enostavno ne spomnijo več.

Po vaši obrazložitvi o spremenjenih določbah in o prihodnjem načinu dela lahko zaključiva, da se bo dejansko zelo skrajšal čas rejništva in rejništvo naj bi čez nekaj let dejansko postalo kratkotrajen ukrep. Kako pa bodo potekale obravnavane dosedanjih zadev, torej tistih rejništev, ki so že bila izrečena v preteklosti na centru za socialno delo in že tečejo več let?



Se strinjam in mislim, da je skrajni čas, da se rejništvo vrne v okvire, kot je bilo nekdaj zamišljeno – kot kratkotrajen ukrep in pomoč staršem, da se premosti obdobje, v katerem za otroka ne morejo skrbeti. Mislim, da je za vaše bralce pomembna tudi prehodna določba, ki določa, da čez tri leta – to je 15. 4. 2022 prenehajo veljati vse obstoječe odločbe centrov za socialno delo o ukrepu rejništva. Najkasneje takrat bo treba opraviti evalvacijo vseh sedanjih primerov. Kako se bodo sodišča takrat odločila, je nemogoče napovedati. Možnosti je več. Če starši do takrat ne bodo ničesar naredili, bo na mestu odvzem starševske skrbi (po starem: roditeljske pravice). Vendar bodo otroci lahko kljub temu ostali v rejništvu pri istih rejnikih. Otrok je namreč lahko v rejništvu na različnih podlagah. V primeru, da bo starševska skrb odvzeta, starši ne bodo imeli več starševske skrbi, kar pomeni, da je izključeno njihovo sodelovanje na IPS po ZIRD, še vedno pa bodo morali plačevati preživnino in še vedno bodo lahko imeli z otrokom stike. Otrok bo na ta način pridobil neko stabilnost in informacijo, da je njegova osnovna družinska celica rejniška družina. Tako ne bo ves čas razpet med eno in drugo družino. Imel pa bo lahko občasne stike v smislu informacij o stanju staršev, predvsem v zvezi z zagotavljanjem pravice po poznavanja lastnega izvora. Otroci bodo torej lahko ostali v rejništvu tudi po 15. 4. 2022, sploh v primerih, kadar bo šlo že za dolgotrajna dosedanja rejništva (in bodo otroci stari 15 ali celo več let) in kadar so v tem času z rejniki stkali močno čustveno vez. Pri drugih pa bo treba razmisliti o nadomestnem varstvu, možnosti je več – od podelitve starševske skrbi sorodniku do posvojitve. Seveda je praviloma v največjo korist otroka, da čim prej dobi nadomestno varstvo, ki ga zapoveduje Konvencija o otrokovih pravicah, a vseh aktualnih primerov rejništva na ta način ne bomo mogli rešiti. Rešitev zanje sem nakazal zgoraj.



Kar precej sva se ukvarjala z obravnavo biološke družine in zelo razvidno je, da bodo ugotovitve iz tega dela postopka močno vplivale na dogajanje v rejništvu: na izbiro rejniške družine, določitve stikov med otrokom in biološkimi starši in tudi na druga razmerja. Bodo sodniki presojali tudi ustreznost rejniške družine za konkretnega otroka?

Da, seveda, zelo je pomembno, da bo otroka sprejela rejniška družina z ustreznimi sposobnostmi ter znanjem glede na posebnosti posameznega otroka, če bodo to terjale okoliščine primera, tudi glede na pripravljenost za posvojitev. Ob obravnavi biološke družine mora biti podana tudi prognoza sposobnosti bioloških staršev, ki jo bo presojalo sodišče. Če bo sodišče ob odločanju o ukrepu ocenilo, da imajo starši le manjše možnosti za izboljšanje starševske skrbi, bi bilo smiselno poiskati tako rejniško družino, ki bo otroka pripravljena tudi posvojiti. Tako otrokom, če bo sodišče kasneje v postopku ugotovilo, da starši ne bodo zmogli prevzeti starševske skrbi, ne bo treba še tretjič menjati družine. Če pa bo biološka družina kazala pripravljenost za ureditev razmer in bo tudi sodišče ocenilo, da je možnost vrnitve otroka v matično družino realna, bo za oskrbo otroka v tem primeru bolj primerna "klasična" rejniška družina. Pravilna izbira rejnika je naloga centra za socialno delo, o kateri sva že govorila, in sicer, da predlaga izbor prave družine za konkretnega otroka tudi glede na osebnost in njegove druge potrebe. Mislim, da imajo centri za socialno delo tu zelo veliko izkušenj, zato tu zapletov praviloma ne bo.

V katerih postopkih pa bodo morali rejniki sodelovati s sodiščem in kakšne pravice bodo imeli v teh postopkih?

V postopku o izreku ukrepa o odvzemu otroka staršem in o sočasni namestitvi otroka v rejništvo rejniku praviloma ne bo treba sodelovati s sodiščem, zlasti, če izbira konkretnega rejnika v postopku ne bo sporna. Sodelovati pa mora v



postopku določanja stikov med otrokom v rejništvu z njegovimi starši. Tukaj imajo rejniki že po sedanji sodni praksi status udeleženca v postopku. ZNP-1 tudi sicer določa, da je udeleženec oseba, glede katere se vodi postopek (otrok), ali oseba, na katero se sodna odločba neposredno nanaša, in oseba, katere pravni interes utegne biti neposredno prizadet. To je vsekakor rejnik. Kot udeleženec ima tudi pravico do pritožbe in aktivnega sodelovanja v postopku. Če ima rejnik določene naloge in dolžnosti pri izvedbi stikov, to vpliva tudi na njegovo življenje in interese, zato je zelo pomembno, da neposredno sodeluje v postopku in s sodiščem. Sodišča bodo zelo težko odločila o pravici do stika in o obsegu stikov, če ne bodo zaslišala ravno rejnika, ki bo lahko povedal, kakšen je nek otrok, kakšne ima potrebe, kako čuti, kako se obnaša, kaj se dogaja, ko stikov ni, kaj se dogaja, ko so stiki s starši, kakšne so posledice stikov in podobno. In ne smemo pozabiti na vidik rejnika – kakšen je življenjski ustroj njega in njegove družine. Vse to so informacije, ki so za sodišče zelo pomembne in jih bo lahko pridobilo le od rejnika. Rejnik, ki ne bo zadovoljen z izidom postopka, lahko vloži pritožbo. To pravico ima in svetujem, da jo izkoristi, če meni, da bi bila za otroka boljša drugačna rešitev od te, ki jo je sprejelo sodišče prve stopnje ali jo bo v postopku zagovarjal center za socialno delo.

Ali bo rejnik kot udeleženec v postopku lahko tudi predlagal kakšne spremembe stikov direktno na sodišču?

Rejnik ima vedno možnost, da obvesti sodišče o določeni situaciji in sodišče lahko potem postopek začne tudi po uradni dolžnosti. Čeprav bi kakšno sodišče sprva zavzelo stališče, da rejnik nima položaja predlagatelja, torej da ni udeleženec v nekem postopku, lahko rejnik poda svoje predloge: praviloma prek centra za socialno delo, lahko pa o svojem stališču obvesti neposredno sodišče. Sodišče na podlagi njegovega sporočila uvede postopek po uradni dolžnosti, lahko pa od centra za socialno delo zahteva pojasnilo ali opredelitev. Rejnik lahko sodišče obvesti z dopisom ali po odvetniku. Praviloma naj bi rejnik



svoje predloge o stikih izražal prek CSD, če pa bi tukaj prišlo do različnih mnenj, pa ima rejnik vedno možnost, da o svojem stališču obvesti sodišče mimo centra za socialno delo. Vendar morajo biti to izjemne situacije, ne pravilo – vodilo za ravnanje rejnika je otrokova korist. Stiki so res težko področje reševanja in odločanja, ker so veliki pritiski bioloških staršev na vse ostale udeležence. Tukaj bodo morali biti pazljivi tudi sodniki, saj so bili doslej vajeni odločati o stikih v razvezah, kjer gre za osebe, ki kot starši praviloma dobro funkcionirajo. V primeru odločanja o stikih ob ukrepu namestitve otroka v rejništvo pa gre za posebno težke situacije, ker je bil otrok zaradi ravnanja staršev ogrožen in prav zato z odločbo sodišča umaknjen iz matičnega okolja. Sodniki bodo morali ne glede na pritiske ostalih udeleženih slediti največjim koristim otroka ter stike odvzeti ali omejiti tako, da bo to v največjo korist otroka. Otroku najbrž ne koristi, če ga umaknemo iz okolja matične družine, po drugi strani pa stike uredimo preveč razkošno, npr. z nočnimi ali večkratnimi stiki na teden. Sodišče mora sicer po določbah Družinskega zakonika ob vsakem odvzemu otroka urediti stike med biološkimi starši in otrokom. Če se bodo razmere kasneje bistveno spremenile, bo lahko vsak od udeležencev postopka (se pravi tako starši kot tudi rejnik) predlagal sodišču, da stike ustrezno prilagodi.

Kaj pa otroci, ali bodo morali sedaj večkrat na sodišče kot prej?

Ne, otroke moramo varovati in jih čim manj obremenjevati. Vodilo sodišča je, da otrok poda svoje mnenje in stališče samo enkrat, in to pri kateri koli instituciji. Lahko bo dovolj izjava na Centru za socialno delo ali pa izjava prek zagovornika ali po drugi osebi, ki ji otrok zaupa. Otroku za to osebo lahko izbere tudi rejnika. Dobiva pa otrok močnejši položaj v postopku. Vselej ima glede na svojo zrelost pravico izraziti svoje mnenje in sodelovati v postopku. Starost otroka za podajanje izjave o njegovih željah in predlogih ni več pogoj. Kadar se sodnik odloči za pogovor z otrokom, se to lahko opravi tudi v kabinetu sodnika,



lahko tudi kje drugje, brez uporabe toge (sodniške obleke), v neformalnem pogovoru. Starši nikoli ne smejo biti navzoči pri pogovoru z otrokom. Sodišče mora upoštevati izjavo otroka v postopku, ni pa nujno, da mu sledi in potem odloči v skladu z njegovimi željami. Gre za celotno presojo otrokove koristi.

Kako naj se pripravi otroka na sodelovanje s sodiščem?

Ce pride do tega, da je otrok vabljen na sodišče, je prav, da je pripravljen na prihod. Če je dovolj star in zrel, se ga lahko seznani s postopkom, z načinom delovanja sodišč, kako potekajo obravnave in podobno. Pri Vrhovnem sodišču obstajajo brošure o pripravi otroka na sodišče, ki so dostopne tudi na spletni strani sodišča. Tukaj pa naj bi se priprava tudi končala, saj ni prav, da bi tisti, ki pripravlja otroka, nanj vplival tako, da bi mu sugeriral, kaj naj pove. To velja tako za biološke starše kot za rejnike in za delavce centra za socialno delo.

Kako pa bo v bodoče s sorodniškim rejništvom?

Kot vemo, sorodniki ne bodo mogli posvojiti otrok, kar je bila nekaj časa javno izpostavljena tema. Lahko pa bodo sorodniki njihovi skrbniki in tudi rejniki. Družinski zakonik uvaja tudi nov institut – podelitev starševske skrbi sorodniku, kar pravzaprav pomeni neke vrste neformalno posvojitev, brez vpliva na dedno pravico. Sorodniško rejništvo še vedno obstaja. Družinski zakonik v 174. členu omogoča namestitvev k drugi osebi. Ravno ta druga oseba bi bila lahko otrokov sorodnik. Zakonik govori, da se za te druge osebe smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, kar pomeni, da z odvzemom otroka in namestitvijo ne prenehajo druge starševske obveznosti do otroka, in da se otroka ne more namestiti k sorodniku, ki ne more biti skrbnik. Kar pa se tiče prioritete pri izbiri sorodnika kot druge osebe, ki bo skrbela za otroka, jo bo sodišče presojalo v vsakem primeru posebej. Ni vedno v otrokovo korist, da zanj skrbijo npr. stari starši, ki so močno vpleteni tudi v težave svojega otroka, ki je hkrati biološki starš otroka v rejništvu. Za druge osebe morajo biti



upoštevani isti kriteriji kot pri izbiri vsakega rejnika – namestitev k točno določeni osebi mora biti v otrokovo največjo korist.

In za zaključek še vprašanje: Gospod Čujovič, kaj bi sporočili rejnikom, da bodo lahko tudi v bodoče skrbno in kvalitetno izvajali svoje delo?

Rejnikom želim, da bi bili slišani in razumljeni. Preko njih bo vedno govoril otrok, za katerega se vsi v postopku trudimo, da bi mu zagotovili njegovo največjo korist. Rejniki največkrat najbolje vedo, kaj je za otroka dobro, kako se počuti, najbolj čutijo z njim, ker se, hote ali nehoti, med otrokom in rejniki stkejo čustvene vezi. Zato jim je treba prisluhniti in jih upoštevati, država pa jim je dolžna dati vso podporo, ko pomagajo pri skrbi za eno največjih družbenih dobrin – skrbi za otroke in za njihovo največjo korist.

Spoštovani gospod višji sodnik, mag. Matej Čujovič, hvala za pogovor! Vesela bom, če boste z našim glasilom tudi v prihodnje še pripravljeni sodelovati. Hvala!

Intervju pripravila in vodila: Maksimiljana Mali, univ.dipl.soc.del.



DRUŽINSKI ZAKONIK Z VIDIKA UKREPOV ZA VARSTVO KORISTI OTROKA IN REJNIŠTVA TER NOV ZAKON O NEPRAVDNEM POSTOPKU

I. Sedanja zakonodaja

Zdaj veljavni Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ureja ukrepe centra za socialno delo v členih 119 do 122. Med ukrepe centra za socialno delo sodijo odvzem otroka in oddaja otroka v varstvo in vzgojo drugi osebi ali zavodu, oddaja otroka v zavod zaradi osebnostne ali vedenjske motenosti ter ukrep, da sme center za socialno delo od staršev zahtevati, da dajo račun o upravljanju otrokovega premoženja. Centri za socialno delo o teh ukrepih odločajo v upravnem postopku, v skladu s katerim se izda ustrezen upravni akt.

Poleg sprejetih zakonov Republiko Slovenijo zavezujejo tudi ratificirane mednarodne konvencije. Ena izmed njih je Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah. Ta v 9. členu določa, da države podpisnice jamčijo, da otrok ne bo proti volji staršev ločen od njih, razen če v skladu z veljavnim zakonom in postopki pristojne oblasti v sodnem postopku odločijo, da je takšna ločitev nujna za otrokovo korist. Takšna odločitev je lahko neizogibna v določenem primeru, kot je zloraba ali zanemarjanje otroka s strani staršev, ali ko starša živita ločeno in je potrebno odločiti o otrokovem prebivališču.

II. Družinski zakonik

Z novim Družinskim zakonikom (DZ) se odločanje o ukrepih za varstvo koristi otroka prenaša na sodišča, le dva ukrepa za varstvo koristi otroka ostajata v pristojnosti centrov za socialno delo. Družinski zakonik, ki stopi v veljavo 15. aprila 2019, pa ukrepe za varstvo koristi otroka ureja na novo, in sicer v določbah od 153. do 182. člena.

Nova ureditev na področju družinskih razmer na precej obsežen in bolj dodelan način opredeljuje ukrepe za varstvo koristi otroka. Zaradi zaščite starševske skrbi in koristi otroka Družinski zakonik izrecno določa načela, ki jih je treba



upoštevati pri odločanju o ukrepih za varstvo koristi otrok. Ta tri načela so: dolžnost države pri varovanju koristi otrok, načelo najmilejšega ukrepa in ogroženost kot pogoj za izrek ukrepa. Ukrepe za varstvo koristi otroka bodo po novi zakonodaji izrekli tako centri za socialno delo kot sodišča. Centri za socialno delo bodo izrekli nujni ukrep o odvzemu otroka in ukrep trajnejšega značaja, to je nadzor izvajanja starševske skrbi. Ostale ukrepe za varstvo koristi otroka pa bodo izrekala sodišča.

Ukrepi za varstvo koristi otroka, ki jih bodo lahko izrekala sodišča, so dveh vrst, in sicer začasne odredbe ter ukrepi trajnejšega značaja. Družinski zakonik določa enajst vrst začasnih odredb, in sicer: odredbo, s katero otroka odvzame staršem in ga namesti k drugi osebi v rejništvo ali v zavod; odredbo o vstopu v stanovanje ali druge prostore, v katerih se otrok nahaja, proti volji staršev; odredbo o prepovedi ali omejitvi otrokovih stikov, odredbo o načinu izvrševanja otrokovih stikov; odredbo o vzgoji in varstvu otroka; odredbo o preživljanju otroka; odredbo o prepovedi prehoda državne meje z otrokom; odredbo o izselitvi nasilnega člana iz skupnega stanovanja; odredbo o prepovedi približevanja otroku osebam, ki ga ogrožajo; odredbo o zavarovanju na premoženju staršev ali otroka in odredbo o zdravniškem pregledu ali zdravljenju. Pogoj, da bo lahko sodišče izdalo začasno odredbo, je, da je verjetno izkazano, da je otrok ogrožen. Za namen odločanja o začasnih odredbah za varstvo koristi otroka bodo sodišča organizirala dežurno službo. Druga vrsta ukrepov, ki jih bodo izrekala sodišča, so ukrepi trajnejšega značaja. Teh ukrepov je šest, in sicer omejitev starševske skrbi, odločitev o zdravniškem pregledu ali zdravljenju, omejitev ali odvzem pravice do stikov, odvzem otroka staršem, namestitvev otroka v zavod in odvzem starševske skrbi. Ukrep odvzema starševske skrbi ustreza ukrepu, ki je v zdaj veljavnem Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih urejen v 116. členu kot odvzem roditeljske pravice, o katerem že po sedanji zakonodaji odloča sodišče. Pojem roditeljske pravice, ki ga vsebuje Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih,



se zamenjuje oziroma nadomesti s pojmom starševska skrb, ki ga uvaja Družinski zakonik.

Nadalje Družinski zakonik določa, da bodo sodišča pri odločanju o ukrepih trajnejšega značaja upoštevala mnenje centra za socialno delo. Kadar pa bo center za socialno delo predlagal ukrep trajnejšega značaja, bo moral obvezno pripraviti načrt pomoči družini in otroku. Kaj je mišljeno kot načrt pomoči družini in otroku, Družinski zakonik ureja v 170. členu, ki določa, da center za socialno delo lahko v načrt pomoči družini in otroku vključi program družinske terapije, psihiatrično zdravljenje, zdravljenje odvisnosti od alkohola ali nedovoljenih drog ter druge zdravstvene, izobraževalne in psihosocialne programe, če kaže, da bodo starši po terapiji ali zdravljenju lahko ponovno prevzeli otrokovo vzgojo in varstvo, ali v drugih primerih, ko je to v korist otroka. Za večino ukrepov trajnejšega značaja Družinski zakonik predvideva tudi maksimalno dolžino trajanja ukrepa, ki je največ eno leto (omejitev starševske skrbi, omejitev ali odvzem pravice do stikov) in največ tri leta (odvzem otroka staršem, namestitev otroka v zavod). Ukrepa trajnejšega značaja, to sta odvzem starševske skrbi in pa odločitev o zdravniškem pregledu ali zdravljenju, pa nista časovno opredeljena. Družinski zakonik določa le, da se starševska skrb lahko vrne z odločbo sodišča, če preneha razlog, zaradi katerega je bila odvzeta, razen če je bil otrok med tem posvojen. Ukrep odvzema otroka staršem v zdaj veljavni zakonodaji (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih) ni bil opredeljen z maksimalno dolžino trajanja ukrepa, kar je v praksi mogoče zaslediti s tem, da so otroci na podlagi takega izrečenega ukrepa odvzema otroka staršem v rejništvu tudi po več let, Družinski zakonik pa ta ukrep omejuje na maksimalno dolžino trajanja treh let.

Določitev preživninske obveznosti

Pomembna novost, ki je predvidena v Družinskem zakoniku, je tudi določitev preživninske obveznosti vsakega od staršev v skladu s 184. členom v primeru

izreka ukrepa trajnejšega značaja odvzema otroka staršem, namestitve otroka v zavod in odvzema starševske skrbi. Kadar bo sodišče odločilo o teh treh ukrepih, bo odločilo tudi o preživninski obveznosti vsakega od staršev v skladu z določbami o dolžnosti preživljanja med starši in otroki. To v dosedANJI zakonodaji (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih) ni bilo določeno. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih v 2. odst. 120. člena določa sicer, da z odvzemom otroka staršem ne prenehajo druge dolžnosti in pravice staršev do otroka. Med te dolžnosti staršev do otroka vsekakor sodi tudi preživljanje otroka, vendar se preživninska obveznost staršev do otroka oziroma otrok pri izrekanju ukrepa odvzema otroka staršem kot tudi pri izrekanju ukrepa oddaje otroka v zavod v praksi ni določala, v velikem številu primerov pa je tak ukrep oziroma so takšni ukrepi trajali tudi po več let. S tega vidika je Družinski zakonik v tem delu naprednejši in izrecno predvideva določitev preživninske obveznosti ob izrekanju treh vrst ukrepov trajnejšega značaja.

Zakon o nepravdnem postopku glede te preživninske obveznosti predvideva, da bo sodišče pred odločitvijo o namestitvi otroka k drugi osebi, rejniku ali v zavod, pozvalo otrokovega skrbnika, da otroku odpre poseben račun in sodišču sporoči številko tega računa. Če pa otrok ne bo imel skrbnika, bo sodišče imenovalo kolizijskega skrbnika, ki bo otroku odprl poseben račun in sodišču sporočil številko otrokovega računa. Premoženske koristi otrok, nameščenih k drugi osebi, rejniku ali v zavod, bodo tako z odprtjem posebnega računa zanje ustrezno varovane.

Rejništvo

Glede poglavja o rejništvu Družinski zakonik rejništvo še naprej opredeljuje kot obliko družinsko pravnega varstva otrok, ki se izvaja z nego, vzgojo in oskrbovanjem v tuji družini, to je pri osebah, ki niso otrokovi starši niti skrbniki. Glede odločanja o namestitvi otroka v rejništvo Družinski zakonik predvideva, da o tem odloči center za socialno delo le pri odločitvi o nujnem ukrepu za



varstvo otrokove koristi, za katerega je predvideno, da lahko traja največ šest dni. Center za socialno delo mora v 48 urah po izvršenem ukrepu predlagati sodišču izdajo začasne odredbe o odvzemu otroka. O tem predlogu mora sodišče odločiti v treh dneh. V ostalih primerih pa o namestitvi otroka v rejništvo odloča sodišče. Družinski zakonik ne vsebuje več določbe, ki je bila v dosednji veljavni ureditvi, po kateri lahko center za socialno delo odda otroka v rejništvo s privoljenjem staršev oziroma roditelja, pri katerem otrok živi. Nova ureditev možnosti namestitve otroka v rejništvo s soglasjem staršev ne predvideva več, ker se to v praksi ne izvaja. V praksi se sicer izvaja tudi rejništvo za otroke, za katere so starši privoliti k namestitvi v rejništvo, vendar je največji problem pri teh namestitvah to, da lahko starši nato kadar koli umaknejo svoje soglasje, takrat pa je potrebno z rejništvom prenehati, čeprav morda na strani staršev niso prenehali oziroma še niso v celoti prenehali razlogi, zaradi katerih je bila potrebna oddaja otroka v rejništvo. V primeru izrečenega ukrepa odvzema otroka staršem pa bojazni, da bi bilo potrebno z rejništvom prenehati, čeprav na strani staršev še niso prenehali razlogi, zaradi katerih je bila potrebna oddaja otroka v rejništvo, ni, saj v tem primeru soglasje oziroma privolitev staršev ni potrebna. Družinski zakonik tudi določa, da z namestitvijo otroka v rejništvo ostanejo staršem ali skrbniku tiste pravice in obveznosti, ki so združljive z namenom rejništva, če zaradi varovanja koristi otroka ni odločeno drugače.

Novost v novi zakonodaji – pravica otroka do zagovornika

Pomembna novost, ki jo uvaja Družinski zakonik, je tudi pravica otroka do zagovornika. Ta pravica je urejena v 182. členu Družinskega zakonika in določa, da zagovornik varuje otrokove koristi v postopkih in dejavnostih, ki ga zadevajo, če varstva njegovih koristi ni mogoče zagotoviti na drug primeren način. Ta pravica otroka do zagovornika izhaja tudi iz Konvencije ZN o otrokovih pravicah, ki to ureja v 12. členu. Navedeni člen konvencije določa, da države podpisnice jamčijo otroku, ki je sposoben izoblikovati lastna mnenja, pravico



prostega izražanja le-teh v vseh zadevah v zvezi z otrokom, o tehtnosti izraženih mnenj pa se presoja v skladu z otrokovo starostjo in zrelostjo. V ta namen ima otrok še posebej možnost zaslišanja v katerem koli sodnem ali upravnem postopku v zvezi z otrokom, bodisi neposredno bodisi preko zastopnika ali ustreznega organa na način, ki je v skladu s procesnimi pravili notranje zakonodaje. Glede na to pravico otroka, ki izhaja iz navedene Konvencije, da izrazi svoje mnenje sam ali preko zastopnika ali ustreznega organa, se je v septembru 2005 v Republiki Sloveniji oblikovala iniciativna delovna skupina strokovnjakov, in sicer predstavnikov Varuha človekovih pravic RS, vladnih, nevladnih organizacij in otrok. Omenjena delovna skupina je organizirala aprila 2006 strokovni posvet na temo zagovornika otroka. Sledila je odločitev, da se začne s pilotskim projektom, s katerim bi prek praktičnega dela pridobili odgovore na odprta vprašanja in postavili temelje za umestitev zagovornika otroka v zakonodajo. V letih 2007, 2008 in 2009 je ta pilotski projekt Zagovornika – glas otroka potekal na petih lokacijah, in sicer v Centru za korekcijo sluha in govora Portorož, na območjih Centrov za socialno delo Ljubljana Moste-Polje, Ljubljana Šiška, Nova Gorica in Sežana. Cilj projekta je bil izdelati model programa zagovornika otrokovih pravic, ki bi ga bilo mogoče vključiti v formalnopravni sistem. Posledica teh prizadevanj je umestitev pravice otroka do zagovornika v Družinski zakonik.

III. Namesto sklepa

Glede na to spremembo družinsko-pravne zakonodaje se posledično spreminjajo tudi drugi predpisi, in sicer Zakon o nepravdnem postopku ter Pravilnik o popisu in ocenitvi premoženja oseb pod skrbništvom in o sestavi in vsebini skrbniškega poročila. Predviden je tudi nov Pravilnik o mediaciji.

Glede na predstavitev nekaterih določb Družinskega zakonika je mogoče zaključiti, da je glede rejništva nova zakonodaja usmerjena predvsem na delo z matično, biološko družino otrok, nameščenih v rejništvo, in sicer v tej smeri,



da bi se biološka družina začela urejati, in da bi se odpravili vzroki, zaradi katerih je bil otrok nameščen v rejništvo. Nova zakonodaja je predvsem usmerjena tudi v krajšanje rejništva, ki bo omejeno na maksimalno dolžino trajanja treh let (ukrep odvzema otroka staršem). Po preteku tega obdobja bo sodišče preverilo, kaj je bilo v tem času urejeno, kako se je realiziral načrt pomoči družini in otroku, ki ga bo center za socialno delo moral obvezno pripraviti, ter ali so predvsem prenehali vzroki, zaradi katerih je bil otrok nameščen v rejništvo. Če po preteku obdobja treh let še ne bodo prenehali vzroki, zaradi katerih je bil otrok nameščen v rejništvo, bo sodišče odločilo o podaljšanju ukrepa odvzema otroka staršem oziroma o izreku drugega, strožjega ukrepa. Namen nove zakonodaje je tako predvsem odpraviti dolgotrajna rejništva. Nova zakonodaja tudi odpravlja možnost rejništva s soglasjem staršev, tako da bo ostala samo možnost namestitve otrok v rejništvo na podlagi izrečenega ukrepa. Sodišče ima po novi zakonodaji tudi pristojnost, da razreši rejnika in samo imenuje novega rejnika. V vsakem primeru pa bo sodišče ob namestitvi otroka v rejništvo staršem naložilo tudi plačilo preživninske obveznosti za otroka v rejništvu.

Družinski zakonik pri izreku dveh ukrepov trajnejšega značaja, in sicer omejitve starševske skrbi in odvzema starševske skrbi, ki ju bo izrekalo sodišče, predvideva tudi imenovanje skrbnika otroku (4. odst. 171. člena in 4. odst. 176. člena DZ). Novi Družinski zakonik pri teh dveh ukrepih predvideva postavitev otroka pod skrbništvo in imenovanje skrbnika, kar bo v pristojnosti sodišča. Po dosedanji zakonodaji pa je bila pristojnost za postavitev otroka pod skrbništvo in imenovanje skrbnika v celoti v domeni centra za socialno delo. Pri izreku ukrepa omejitve starševske skrbi oziroma omejitve posameznih upravičenj iz starševske skrbi bo sodišče otroka postavilo pod skrbništvo in imenovalo skrbnika za zastopanje v tistem obsegu, v katerem bodo staršem omejena upravičenja iz starševske skrbi. Pri izreku ukrepa odvzema starševske skrbi bo sodišče poleg odločitve o tem, kam se otroka namesti, v rejništvo ali zavod,



odločilo tudi o postavitvi otroka pod skrbništvo in imenovanju skrbnika, pri čemer je skrbništvo mišljeno za vsa upravičenja iz starševske skrbi.

V skladu z novim Zakonom o nepravdnem postopku je določeno, da bo center za socialno delo v predlogu sodišču za izrek ukrepa navedlo tudi osebo, ki naj jo sodišče imenuje otroku za skrbnika oziroma bo sodišče pred odločitvijo o tem, katero osebo naj otroku imenuje za skrbnika, pridobilo mnenje centra za socialno delo. Nova zakonodaja, ki predvideva določitev skrbnika otroku ob izrekanju dveh vrst ukrepov trajnejšega značaja, je pomembna novost, ki bo predvsem olajšala položaj rejnikom. Rejniki po dosedanji zakonodaji namreč nimajo nobenih pravic, da bi za otroke, nameščene k njim v rejništvo, kar koli urejali (bodisi zdravstveno zavarovanje, osebne dokumente, urejanje finančnih zadev, odprtje računov ...) in so glede tega vezani na biološke starše oziroma na njihovo pooblastilo. Če biološki starši ne podajo rejnikom pooblastila, se v praksi ta problem dostikrat rešuje s tem, da se otroku imenuje skrbnik za poseben primer.

Viri:

1. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Ur. l. RS, št. 69/2004 /ZZZDR – UPB-1/, 101/2007 Odl. US: U-I-328/05-12, 122/2007 Odl. US: U-I-11/07-45)
2. Zakon o socialnem varstvu (Ur. l. RS, št. 3/2007 – UPB2 (23/2007 popr., 41/2007 popr.), 122/2007 – Odl. US: U-I-11/07-45).
3. Zakon o splošnem upravnem postopku (Ur. l. RS, št. 24/2006 – UPB2, 105/06 – Zakon o upravnem sporu /ZUS-1/, 126/07 ZUP-E, 65/2008 ZUP-F).
4. Konvencija ZN o otrokovih pravicah (Zakon o ratifikaciji Konvencije ZN o otrokovih pravicah, Ur. l. SFRJ – MP, št. 15/1990, v zvezi z Aktom o notifikaciji nasledstva glede konvencij OZN, Ur. l. RS – MP, št. 9/92, 3-2/93, 9-50/93, 5-7/99, Ur. l. RS, št. 35/92, 13/93, 28/93, 20/99).
5. Družinski zakonik (Ur. l. RS, št. 15/2017).
6. Zakon o nepravdnem postopku (Ur. l. RS, št. 16/2019).

Pripravila: Melita Leva, univ. dipl. prav.

OTROK V REJNIŠTVU

Uvod

Rejništvo je delo s sistemom, ki ga oblikujejo otrok, matična družina, rejniška družina in socialni delavec. Rejniški sistem je vzpostavljen za otroka, njegov temeljni cilj je zagotoviti otroku, ki v nekem času ne more živeti v svoji matični družini, najboljše možnosti in podporo za rast in razvoj. Iz perspektive otroka v rejništvu je pomembno, da ima ta otrok ob sebi osebo, ki mu predstavlja varnost in s tem zaupnost, da je deležen podpore in pomoči, da je informiran na njemu primeren način in da ima možnost soodločanja. Avtobiografske knjige s področja rejništva v Sloveniji (Mikič, 2010; Avgustinčič, 2013; Pega Kunstelj 2013; Sivec, 2014) potrjujejo, da spoštljivo ravnanje z udeleženo otroka še vedno ni običajna praksa. Predstavila bom, kako se je v proučevanem obdobju od 1960 do 2017 udeležala perspektiva otroka v rejništvu skozi zakonodajo in doktrino socialnega dela. Na kratko povzamem tudi rezultate analize intervjujev s sogovorniki, ki imajo izkušnjo rejništva. V sklepnem delu podam predloge, ki bi lahko prispevali k še boljši praksi na področju rejništva.

Otrok v rejništvu skozi zakonodajni okvir

Področje rejništva je uredil prvi Zakon o rejništvu LR Slovenije leta 1960, ki je določil odpravo vzrokov, zaradi katerih so morali otroci zapustiti svojo družino, spremljanje teh ter obvezo rejnikov, da obveščajo strokovno službo o pomembnosti za razvoj otroka in omogočal nadzor nad izvajanjem dejavnosti. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih leta 1976 namen rejništva opredeli, in sicer da se otrokom pri osebah, ki niso njihovi starši, omogoči zdrava rast, izobraževanje, skladen osebni razvoj ter usposobitev za samostojno življenje in delo. Center za socialno delo (v nadaljevanju CSD) je zavezoval le k splošnemu spremljanju rejništva, ob namestitvi v rejništvo pa ni bila predvidena izdelava individualnega načrta obravnave (Novak, 2004). Zakonodaja takrat še ni urejala izobraževanja za rejnike, izražanja otrokovega



lastnega mnenja v postopkih rejništva in ni omenjala pogleda otroka na lastno dogajanje (kako se počuti, kaj želi ipd.).

Otrok je subjekt z individualnimi in kolektivnimi pravicami, kar je opredeljeno v Konvenciji o otrokovih pravicah iz leta 1992, ki določa, naj bodo otrokove koristi glavno vodilo in da ima tudi otrok pravico izraziti svoje mnenje o zadevah, ki se ga dotikajo, pravico, da pridobi vse potrebne podatke v zvezi s tem, ter da se pri tem sliši in upošteva njegov glas.

Pravica do stikov otroka s starši in drugimi osebami, s katerimi je povezan, je omogočil Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih iz leta 2004, kar je razumeti kot zahtevo po delu s starši, kar je ključnega pomena za prihodnost otroka v rejništvu.

Do največje spremembe na področju rejniške zakonodaje je prišlo v letu 2003, **ko sta začela veljati Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti in Pravilnik o pogojih za izvajanje rejniške dejavnosti. Namen nove zakonodaje je bil zagotoviti kvalitetnejše rejništvo, ki temelji na konceptih socialnega dela, na etiki udeležnosti, soustvarjanju, na skupnih iskanjih boljših izidov in iskanju virov moči.** Velik pomen je dobila individualna projektna skupina (IPS), ki jo oblikuje CSD ob namestitvi otroka v rejništvo. V IPS člani soustvarjajo pogoje za načrtovanje in spremljanje rejništva. **Namenjena je strokovni podpori vsem udeleženi v sistemu rejništva, in sicer otroku, rejniški in matični družini ter strokovnjakom, je pa hkrati tudi prostor učenja, načrtovanja, spreminjanja.** Prostor za otrokov glas omogočajo neposredni kontakti z otrokom (**pogovor, obiski na domu, v šoli**), spremljanje rejništva, preverjanje zadovoljevanja otrokovih potreb in uresničevanje njegovih procesnih in drugih pravic. Zakon opredeljuje obveznost usposabljanja in izobraževanja **samo za kandidata za izvajanje rejniške dejavnosti, čeprav otrok živi tudi z ostalimi družinskimi člani rejnika.** Novela Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti leta 2012 je ukinila poimenovanje rejenec, **ki se preimenuje v otroka v rejništvu in posledično tako postajajo tako rejniki in rejnice**



nadomestni socialni starši (Zaviršek, 2009). Novosti v smislu participacije otroka v rejništvu prinaša Družinski zakonik (2017), ki 15. aprila prihaja v celoti v veljavo: korist otroka opredeljuje kot načelo; opredeljuje ogroženost otroka; ureja družinsko mediacijo; izdelavo načrta dela z družino; pravico otroka, da lahko izrazi svoje mnenje v postopku urejanja rejništva; ureja zagovornika otrokovih pravic ter s tem postajamo bolj občutljivi za otrokov glas in pozorni na njegovo perspektivo.

Otrok v rejništvu skozi strokovni okvir

Rejništvo se je začelo strokovno razvijati, ko so se prve socialne delavke zaposlile v skrbstvenih organih na občinah okrog leta 1957, kjer so sistemizirali delovna mesta in v programe dela med prioritete naloge vnesli rejništvo (Zupančič, 1977). Sprva doktrina ni poudarjala dela z matičnimi družinami, kar potrjuje raziskava *Rejništvo v Sloveniji* (1981), ki je opozorila na obstoj »večnih rejencev«, na pomanjkanje strokovnega dela s starši in tudi z rejniškimi družinami ter opozorila na potrebo po sistematičnem izobraževanju rejnikov in socialnih delavk. V letu 1991 je na takratni Višji šoli za socialno delo izšlo prvo študijsko gradivo avtorice G. Čačinovič Vogrinčič z naslovom *Socialno delo z družino*, ki postavlja prve temelje na področju rejništva. Novost je bilo delo z matično družino in razumevanje družine kot sistema v smislu izobraževanja socialnih delavk na način, da vidijo družino in ne samo posameznike, da se vidi vloga rejnika, očeta v družini, vloga otroka, da se vidi celotna družinska resničnost. Delovno gradivo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve iz leta 1995 *Rejništvo*, vsebina dela in metodološki pristopi predstavlja strokovne koncepte dela na področju rejništva, ki danes predstavljajo doktrino socialnega dela na tem področju. Psihologija družine je novo področje znanja, ki je zelo pomembno za delo v rejništvu, tako konec 90. izide knjiga avtorice G. Čačinovič Vogrinčič z naslovom *Psihologija družine*. Razvoj strokovnih konceptov kot tudi doktrino socialnega dela na področju rejništva predstavlja G. Čačinovič Vogrinčič v učbeniku *Socialno delo z družino* iz leta 2006, kjer posebej obravnava doktrino perspektive otroka v rejniškem sistemu. »Doktrina dela v



IPS nas zavezuje, da ne spregledamo, da je otrok soustvarjalec svojega življenja v rejništvu» (Čačinovič Vogrinčič, 2006: 107). V stroki socialnega dela koncept delovnega odnosa, izvirnega delovnega projekta pomoči (Čačinovič Vogrinčič, 2006, 2008, 2010; Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005) in koncept soustvarjanja (Čačinovič Vogrinčič, 2002, 2006, 2008) predstavljajo podlago za spoštovanje otroštva, pogled iz otrokove perspektive. Prva naloga socialne delavke ali delavca je, da ustvari delovni odnos, ki je definiran kot »specifična socialno-delovna teorija, ki vzpostavlja in varuje pogoje za soustvarjanje procesa pomoči in prispeva k učinkovitosti in uspešnosti sprememb« (Mešl, 2008:131). Elementi delovnega odnosa so: dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema (Lüssi, 1990) ter soustvarjanje rešitev in osebno vodenje (Bouwkamp in Vries, 1995). Delovni odnos težko vzdržujemo, če se pri delu ne opremo na naslednje štiri koncepte socialnega dela: perspektivo moči (Saleebey, 1997), etiko udeležенosti (Hoffmann, 1994), ravnanje s sedanostjo (Andersen, 1994) in znanje za ravnanje (Rosenfeld, 1993). Koncept etike udeležенosti (Hoffman, 1994) opozori, da je v delovnem odnosu pomembno, da socialna delavka odstopi od moči, ki ji ne pripada, do moči, da posreduje resnico in rešitve. Socialna delavka, ki odstopi od moči, postane sogovornica, soustvarjalka (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2005). Koncept perspektive moči (Saleebey, 1997) poudarja, da bi morala socialna delavka pri uporabnikih spodbuditi njihove interese, sposobnosti, motivacijo, vire in čustva za doseg njihovih upanj in sanj ter poti do teh ciljev. Vloga socialne delavke na področju rejništva je, da je spoštljiva in odgovorna zaveznica (Madsen 1999, 2003), ki mora vzpostaviti, vzdrževati in varovati odnose, v katerih je mogoče sodelovanje.

Perspektiva oseb z izkušnjo rejništva **Predstavila bom podatke iz 30 polstrukturiranih intervjujev s sogovorniki z izkušnjo rejništva v časovnem obdobju od 1975 do 2014 iz raziskave *Rejništvo v Sloveniji skozi perspektivo otroka* (Meolic, 2016).**



S polstrukturiranim intervjujem sem želela ugotoviti udeležенost sogovornikov v rejniškem sistemu, podporo in pomoč, ki so jo prejeli, ter slišati, kaj bi danes, sicer opremljeni z bogatimi izkušnjami, še potrebovali. Da bi bolje razumeli otroke v rejništvu v tedanjem sistemu socialnega varstva, sem njihova pričevanja razdelila v tri časovne perspektive.

Sogovorniki v časovnem obdobju 1975-1980

V proučevanem časovnem obdobju od 1975 do 1980 sogovorniki z izkušnjo rejništva navajajo, da so bili takrat drugačni časi, drugačne vrednote, da so morali otroci spoštovati odrasle ljudi, ki pa njih niso upoštevali, spoštovali. V takratnem obdobju je odrasla oseba prevzela vso skrb za otroka v njegovem odraščanju, saj odrasli niso verjeli, da lahko otrok ve, kaj je zanj dobro, kaj je primerno. Zato je rejniška pogodba vsebovala privzgojitev delovnih navad. Tako je bilo ob izključenosti otroka v iskanju zanj pomembne rešitve to edino poslanstvo odraslega. **Otrok niso spraševali, redki so spoštovali njihovo mnenje, pogosto so bili poceni delovna sila, saj so se mnogi otroci zadovoljili že s tem, da so dobili hrano, obleko, posteljo ter da so lahko hodili v šolo, saj vsega tega doma niso dobili.** Kot pokaže analiza, **so se socialne delavke pogovarjale predvsem z rejniki, ki so opisovali svoje videnje odnosa, dejavnost otrok, napredek.** Le redki otroci so imeli pri rejniku zaupno osebo, pomembne ljudi, ki so jim nudili oporo pri njihovem razvoju. Večinoma so imeli možnost izobraževanja, vendar jim pri tem nihče ni pomagal, jih spodbujal ali jih usmerjal. Stikov s starši pri večini sogovornikov ni bilo, iz njihovih pripovedovanj je razbrati, da jih v večini primerov nihče ni niti prepovedal. Mnogi otroci so doživljali rejniške družine kot svoje družine. **O svojih bioloških starših sogovorniki ne govorijo veliko, njihovi starši so kot nepopisan list. Sogovorniki so tudi izpostavili, kaj bi jim lahko olajšalo izkušnjo rejništva oz. kaj bi želeli, da bi bilo drugače; da bi potrebovali več podpore, več pomoči, ali so to znali povedati. Odgovori sogovornikov z izkušnjo rejništva kažejo, da so pogrešali in potrebovali pomoč socialne delavke in rejnikov:**



- **pomoč socialne delavke v smislu obiskov na domu, pogovorov, usmerjanja** v življenju, kar vse je razvidno iz naslednjih odgovorov: »*več sodelovanja centra, da bi prišli pogledat, kako živim, če mi je dobro*« (S, 1); »*Zrelo, modro odraslo osebo, strokovnjaka, ki bi me dobro spoznal in me usmerjal z mojimi osebnostnimi značilnostmi ter možnostmi.*« (S, 5) in »*Potreboval bi veliko več razgovorov o moji situaciji. Teh razgovorov nisem imel z nikomer. Ni bilo dovolj varnosti, razvidnosti, mislim, da tudi mojim čustvenim potrebam ni bilo zadovoljeno.*« (S, 9). Naslednji odgovor nam pove, kako zelo bi potrebovali pomoč socialne delavke: »*Rejnik je bil večkrat nasilen do mene, ker sem se postavila za rejnico, ker sem jo imela rada in sem se postavila pred njo. Tudi, ko sem kaj narobe naredila, sem bila bolj tegobna. Veliko smo na roke delali. Tudi nadzora ni bilo, samo, da je bila postelja in hrana, za dobro počutje pa ni nikogar zanimalo.*«

- **da so bili prepuščeni rejnikom, ki niso bili izobraženi in niso imeli dovolj znanja.** Od rejnikov bi potrebovali predvsem več podpore in pomoči, kot pa so jo prejeli: »*Potreboval bi več podpore od rejnikov ves čas rejništva. Več pogovorov, več pomoči pri šoli. Nisem znal prositi za to. Morali smo samo delati.*« (S, 6) in »*Potreboval bi več podpore in pomoči. Nihče me ni poslušal in nihče se ni zanimal zame.*« (S, 10).

Izboljšave rejništva sogovorniki z izkušnjo rejništva vidijo predvsem v spremljanju rejništva socialne delavke CSD (mesečni obiski, delo s celotno rejniško družino, čim bolj upoštevati otrokove osebnosti in usmerjanje v skladu z njimi, da bi se otroke v rejništvu vprašalo, kaj si želijo, da bi se slišal njihov glas). **Predlogi sogovornikov za izboljšavo rejništva v prihodnje:** »*Mislím, da otrok v rejniškem sistemu potrebuje dovolj odprtega prostora za pogovor, razvidnost. Potrebno bi bilo veliko strokovnega dela tako z matično družino kot tudi z rejniško družino, mislim, da potrebujejo za to vsi dodatno znanje, ki naj jim ga ponudijo na centrih za socialno delo. Otrok je vpet med dve družini, torej*



*tudi doživlja čustva do dveh družin in pri tem je dostikrat v dvomih. **Otrok naj dobi pravico, da ga čimbolj upoštevajo, da je slišan in viden.**« (S, 9).*

Sogovorniki z izkušnjo rejništva v časovnem obdobju 1991 do 1996

Otroci pri izbiri rejniške družine še vedno niso sodelovali, o rejništvu jim je bilo zelo malo razloženega. Povedali so, da so jih socialne delavke obiskovale v rejniški družini, srečevali so se tudi na CSD. **V tem obdobju se že kažejo zametki dela z vsemi udeleženi v rejniškem sistemu. Velik pomen so sogovorniki z izkušnjo rejništva namenili skupinskemu in skupnostnemu socialnemu delu.** Veseli so bili daril, posebno radi so se udeležili skupnih druženj z otroki z enako izkušnjo, kjer so se spletla nova prijateljstva. Veselili so se tudi različnih oblik letovanja. Nekateri so tako srečali tudi svoje brate in sestre, s katerimi niso bili nameščeni v iste družine, čeprav so si tega želeli, saj bi se tako počutili varneje in bili deležni podpore in pomoči sorojencev. **V tem obdobju so otroci v rejniških družinah opravljali dela, primerna njihovi starosti. Imeli so možnost izobraževanja, pomembne pa so bile tudi različne interesne dejavnosti (športne, glasbena šola), kjer so se soočali z novo vlogo in tako razvijali občutek lastne vrednosti.** Pri izbiri nadaljnjega šolanja so jim pomagali rejniki, lahko pa so se sami odločili za smer šolanja. Analiza sogovornikov v časovni perspektivi 1991 do 1996 je pokazala, da so jim kot otrokom bili odvzeti stiki s starši, saj **socialne delavke niso delale z matično družino. Večina sogovornikov je izpostavila, da so v času bivanja v rejniški družini imeli zaupno osebo,** ki pa so bile npr. hči rejnice starejšima otrokoma, ki sta bila sočasno v rejništvu, socialna delavka, rejniška starša, sosedja rejnikov.

Zanimalo me je, kaj bi jim po njihovem mnenju olajšalo izkušnjo rejništva oz. kaj bi želeli, da bi bilo drugače, bi potrebovali več podpore, več pomoči, so to znali povedati. Nekateri sogovorniki so bili zadovoljni s tem, kar so sami dobili v rejništvu in nimajo nobenih predlogov za izboljšave. Odgovori sogovornikov z izkušnjo rejništva kažejo, **da so pogrešali in potrebovali pomoč socialne**



delavke in rejnikov: nenapovedani vpogledi v rejniško družino, boljša priprava na izhod iz rejništva, mogoče pogovor z drugimi rejniki kot oblika pogovorne skupine. Izpostavljam tudi dva predloga za izboljšavo: »*Da bi me lepše odvzeli iz matične družine, iz katere so me vzeli na silo, da bi me CSD prej pripravil na to, kaj me čaka, da bi moji matični starši hoteli sodelovati v izboljšanju kakovosti družine, morda, da bi me vzeli v rejništvo sorodniki, ki sem jih že poznal, pa tega niso hoteli/mogli, da bi se večkrat pogovorili z rejniki in jih pripravili, da pridem k njim.*« (S, 3). Sogovorniki z izkušnjo rejništva sedaj prepoznavajo, kaj bi tedaj potrebovali, **katere spremembe so potrebne na področju rejništva. To so pretehtan izbor rejniške družine, ki temelji na potrebah otrok, preverjanje možnosti rejništva pri sorodnikih, vzeti si čas za pripravo otroka na odhod v rejniško družino, da dobi od staršev dovoljenje za začasni odhod, priprava rejnikov na sprejem otroka, predvsem pa priprava staršev na rejništvo**, saj prav v tej predpripravi lahko naredijo veliko škodo svojemu otroku. Drugi predlog kaže predvsem na **pomanjkanje nadzora nad rejniško družino**: »*Več podpore rejnikom in več nadzora nad njimi s strani socialne službe. Tudi nadzora nad financami. Denar je bil namenjen meni, določena vsota tudi njim, tisto, kar je meni bilo namenjeno, nikoli niso namenili meni, kar so zame dobili, rejnica me ni nikoli peljala v trgovino, da bi mi kaj kupila. Niti igrače. Bilo mi je zelo težko, ko sem gledala druge, ki niso živeli v rejniški družini in so vse dobili. So mi drugi kaj dali. Zavedam se, da je rejništvo bila težka preizkušnja za vse nas (center, mene in rejniško družino). Tudi izobraževanje za rejnike je nujno potrebno, da se ne bi tako delilo otrok in bi eni celo prišli celo na slabše kot doma (le da se zapolnijo rejniške družine). Več podpore tudi ob zaključku rejništva iz izhoda v smislu začasne, urgentne rešitve v smislu nastanitve, sama nisem imela kam iti. Če čez noč ostaneš na cesti in te ne ščitita niti zakon niti center, ker si polnoleten. Vsako leto smo imeli srečanja z drugimi otroki v rejništvu (dedek Mraz). Takrat mi je bilo zelo lepo. Izbira rejniške družina ni bila dobra izbira.*« (S, 4). Sogovorniki so podali naslednje predloge za izboljšanje instituta rejništva (npr. sodelovanje s CSD,



upoštevanje otrokovega mnenja, odnos z rejniško družino): boljša priprava otroka na rejništvo; upoštevanje otrokovega mnenja; več zaupanja med socialno delavko in otroki v rejništvu; počutje otrok v rejniški družini, nenapovedani obiski v rejniški družini; več sodelovanja CSD z rejniško in matično družino in programi učenja odgovornega starševstva. Vse zgoraj navedeno lepo ponazori odgovor sogovornika: *»Da bi se socialni delavci in otroci v rejništvu večkrat srečali na CSD in se pogovorili o tem, kako je v rejništvu, s kakšnimi težavami se srečujejo, dobijo od rejnikov to, česar ne dobijo od svojih staršev, mislim, da bi se morali srečati vsaj enkrat na tri mesece. Lahko bi povedali več, predvsem, če je slaba izkušnja rejništva.«* (S, 8). Prav tem besedam je potrebno slediti, saj izhajajo iz izkušnje, torej od eksperta izkušenj. Tako bi tudi naši sogovorniki imeli priložnost pri soustvarjanju instituta rejništva, ki je nastal iz potrebe otrok, ki ne morejo ostati v svojih družinah, saj jim starši začasno ali stalno ne morejo zadovoljevati njihovih potreb.

Sogovorniki z izkušnjo rejništva v časovnem obdobju 2004-2006

Za perspektivo otroka v rejništvu je najbolj ugodno zadnje proučevano časovno obdobje od 2004 do 2016. Otroka se v rejniško družino namesti, ko je ogrožen njegov zdrav telesni in duševni razvoj. V pomoč strokovnjakom pri odločanju o odvzemu otroka iz matične družine je bila narejena **analiza tveganja ali ocena ogroženosti**. Vzroki za namestitev otroka v rejništvo so enaki v vseh časovnih obdobjih, izstopata nezmožnost staršev za opravljanje svoje starševske vloge in alkoholizem pri starših. V proučevanem časovnem obdobju so si socialne delavke prizadevale, da so bili bratje in sestre nameščeni v isto rejniško družino, saj so si lahko v oporo in pomoč tudi pri prilagajanju na novo okolje, kar je izjemno pomembno za kvalitetnejše bivanje v rejniški družini. **Sogovorniki z izkušnjo rejništva so bili seznanjeni z nameščanjem v rejniško družino, dobra polovica pa navaja, da so bili vključeni v odločanje o izbiri rejniške družine, s katero so vzpostavili kontakt že pred namestitvijo.** V tem



obdobju se prvič pojavi rejništvo pri sorodnikih, to so predvsem sorodniki, s katerimi so otroci že imeli dober odnos. Iz odgovorov sogovornikov izhaja, da jih ne doživljajo kot nadomestne starše, ampak jih vidijo v vlogi babice, tete, strica. **Sogovorniki so povedali, da jih socialna delavka obišče enkrat do dvakrat na leto v rejniški družini. IPS se sklicuje večinoma dvakrat na leto in socialne delavke se z otroki v rejništvu pogovarjajo na IPS ali ob obisku na domu. Na IPS se večina sogovornikov čuti sprejete. Stiki s starši, ki so dogovorjeni na IPS, so povezani z mnogimi strahovi, mnogi si jih ne želijo ali rabijo pomoč pri tem. Rejniki v tem obdobju dajejo velik pomen izobraževanju otrok, o vključevanju v šolske ali obšolske dejavnosti pa ne povedo veliko. Prav tako v intervjujih sogovorniki niso izpostavili, da bi sodelovali v skupinskem delu, so pa omenili skupnostna srečanja v obliki »božičkovanja«. Sogovorniki so izrazili svoje mnenje o tem, kaj bi jim olajšalo izkušnjo rejništva oz. kaj bi želeli, da bi bilo drugače, bi morda potrebovali več podpore, pomoči in ali so to znali povedati. V večini primerov so bili sogovorniki zadovoljni s tem, kar so dobili v rejniški družini in ne vidijo ničesar, kar bi še olajšalo njihovo izkušnjo rejništva.** Sogovornika (2) pa sta menila: *»Želela bi se odločiti tudi sama, v katero rejniško družino bi šla, to bi izboljšalo tudi odnose in vse. Po drugi strani pa, kamor koli bi prišla, bi bilo vedno kaj narobe, nikjer ni vse super. Odnos do rejnika ni v redu. Mislim pa, da je vseeno še dobro. Več podpore in pomoči bi potrebovala na začetku, zdaj sem pa zadovoljna. S strani centra je bilo premalo obiskov, premalo so me vprašali, kaj mislim.«* (S, 4) in *»Potrebovala bi več podpore in pomoči socialne delavke in rejniške družine. Pripravo na izhod iz rejništva in podporo pri tem, tudi finančno.«* (S, 10). Zanimali so nas njihovi predlogi za izboljšanje instituta rejništva (npr. sodelovanje s CSD, upoštevanje otrokovega mnenja, odnos z rejniško družino). Sogovorniki (5) so podali naslednje predloge: *»Večje zanimanje s strani CSD-ja.«* (S, 1). *»V rejniški družini več pogovorov, več razumevanja, izmenjati si misli in mnenja. Slišati glas otroka in otroka učiti, kako se postaviti zase. Delo z vsemi člani rejniške družine.«* (S, 4). Pomemben je predlog, da je potrebno delo s



celotno rejniško družino. »Z našim odnosom sem zadovoljna, morda se lahko še izboljša, a to le s strani bratov. Ne vem, kako je z drugimi rejenci, ki nimajo vsi istih možnosti, da bi jih vzeli v rejništvo družinski člani. A kolikor je slišati, taki otroci morajo trdo delati, so zanemarjeni in velikokrat tudi tepeni, to so otroci, ki so dani v rejniške družine na vasi, kjer tudi nadzor s strani CSD ne poteka tako, kot bi moral. Ne da bi kritizirala delo CSD, ampak vem, da veliko otrok trpi po nepotrebnem, saj se njihovo mnenje mnogokrat presliši in dajo prav rejnikom. Velikokrat bi se morale te ustanove vprašati, zakaj pride do odklonskega vedenja rejenca/rejenke, kaj se dogaja za zidovi in če je res vse tako, kot morajo povedati tile otroci pred rejniki, saj so v drugačnem primeru fizično zlorabljeni.« (S, 5). »Malo manj stikov z nekaterimi starši, kjer se ve, da slabo vplivajo na otroke.« (S, 9). »Zagovornik otroka, s pomočjo katerega se sliši glas otroka. Rejništva ne more opravljati vsak socialni delavec, ampak tisti, ki ima zares rad otroke in jim resnično želi pomagati.« (S, 10).

ZAKLJUČEK

Doktrina socialnega dela rejništva se v zadnjih letih spreminja in napreduje pri soustvarjanju pogojev za udeležanje udeležnosti otroka, v katerem postaja otrokov glas vse bolj slišan. K še boljši praksi dela bi pripomogli s tem, da bi IPS, ki je temeljni koncept dela, vedno razumeli kot izvirni delovni projekt pomoči, ki vedno nastane v delovnem odnosu. **Izboljšave so v doslednem varovanju IPS, kar pomeni, da so redna oblika delovanja (enkrat na mesec) in ne samo takrat, ko se nekaj zgodi. Spremembe, ki jih ocenjujem kot pomembne, so: da oba rejnica in rejnik hodita na IPS, da bi tudi rejnik prispeval k stabilnosti okolja, v katerem otrok odrašča, IPS širiti z mentorji oz. trenerji iz različnih prostočasnih aktivnostih, ki jih otroci obiskujejo, in tako otroka videti tudi v drugih vlogah: šahista, nogometaša, violinista (Gilligan, 2012).** V primeru, da je tema razgovora v okviru IPS nadaljevanje šolanja, lahko povabimo npr. psihologinjo iz šole, šolsko pedagoginjo, povabimo mojstra iz poklicne šole ipd. V primeru, da je tema razgovora zaključevanje rejništva, lahko na srečanje



počakujemo tudi predstavnico Zavoda za zaposlovanje glede možnosti zaposlitve.

Ena izmed poti, ki krepijo udeležene v rejniškem sistemu, je skupinsko delo z rejniškimi starši oz. rejniškimi družinami, z otroki v rejništvu in tudi z matičnimi družinami ter možnost skupinskih srečanj matičnih in rejniških družin.

Menim, da bi lahko rejnikom nudili strokovno podporo v smislu izdelave priročnika. V priročniku bi lahko bila dodatna znanja o edinstvenih življenjskih situacijah, o varni in nevarni navezanosti, o potrebah otrok v rejništvu, razvojnih potrebah otrok, prepoznavanju bolečin in ključnih vlog otroka v rejniškem sistemu in v našem primeru tudi ravnanja v socialnem delu (kako vzpostaviti in vzdrževati stike z matično družino, IPS, sodelovanje za skupno reševanje problemov v sistemu).

Iz vsega navedenega mora slediti absolutna podpora stroki socialnega dela na področju rejništva, dosledno izobraževanje, supervizija, intervizija socialnih delavk in predvsem več izobraževanj rejnikov, več znanja, več moči, krepitev pri celostni podpori otroka v rejništvu (izobraževanje, socialni kapital, delo), redno obiskovanje otroka v rejniški družini ter druženje ob otrokovih prostočasnih aktivnostih v rejništvu (motivacija, sodelovanje).

Predvsem je pomembna povezanost socialne delavke z otrokom, da si vzame čas za otroka, ga sliši, bodri in skupaj z njim išče zanj najboljše rešitve. Pri tem je zelo pomembno sodelovanje z rejniki in starši. Socialna delavka mora biti pri svojem delu kreativna.

Mag. Nataša Meolic, univ. dipl. soc. del., višja svetovalka

Opomba: zaradi racionalizacije s prostorom literatura ni navedena.

IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE REJNIC IN REJNIKOV

Država je v zakonodaji, ki ureja izvajanje rejniške dejavnosti, z namenom izboljšanja delovanja celotnega sistema zavezala rejnike in rejnice, da se morajo redno usposabljati in svoje znanje nadgrajevati. Rejniki in rejnice se morajo ves čas, dokler izvajajo rejniško dejavnost, usposabljati na način, kot to predpisuje zakon. Država je na tak način pristopila k vseživljenjskemu usposabljanju izvajalcev rejniške dejavnosti.

Skupnost centrov za socialno delo Slovenije izvaja obvezno usposabljanje tako za kandidate/ke, ki želijo postati rejniki/ce in so v postopku pridobitve dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti, kot tudi za rejnike/ce, ki so dovoljenje že pridobili in že izvajajo rejniško dejavnost.

Usposabljanje rejnic in rejnikov izvajamo na podlagi Pravilnika o pogojih in postopkih za izvajanje zakona o izvajanju rejniške dejavnosti (Uradni list RS, št. 54/03, 78/08, 18/13). Program usposabljanja izvajamo od leta 2006 v zakonskem obsegu predpisanih vsebin in številu ur.

Usposabljanje kandidat in kandidatov v postopku pridobitve dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti

Za posameznika, ki se odloči, da želi postati rejnik/ca, je v postopku pridobitve dovoljenja obvezna udeležba na usposabljanju v skupnem trajanju 10-12 ur. Usposabljanje kandidat in kandidatov poteka v dveh izobraževalnih dnevih.

V prvem delu usposabljanja kandidatom in kandidatkam predstavimo zakonske predpise, ki urejajo rejniško dejavnost, razmerja med rejnikom in otrokom v rejniški družini, sodelovanje v individualni projektni skupini ter rejniški sistem. Kandidatom in kandidatkam predstavimo tudi razvoj otroka in čustvene potrebe otroka s poudarkom na čustvenih potrebah otrok v rejništvu.



V zaključnem delu poteka delo v skupinah, kjer kandidati/ke v delavnici aktivno sodelujejo in razmišljajo o sodelovanju v rejniškem sistemu.

V drugem delu usposabljanja kandidatom in kandidatkam predstavimo vsebine s področja psihologije družine, seznanimo jih s posebnostmi rejniške družine in opozorimo na pomembnost sodelovanja z matično družino. V zadnjem delu usposabljanja se kandidatom in kandidatkam pridruži rejniška družina, sledi pogovor in prostor za vprašanja.

Kandidat/ka uspešno zaključi usposabljanje pod pogojem, da se udeleži usposabljanja v obeh delih. O udeležbi kandidatk in kandidatov na usposabljanju obvestimo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ki nato kandidate vpiše v evidenco izdanih dovoljenj za izvajanje rejniške dejavnosti. Skupnost centrov za socialno delo Slovenije kandidatu izda potrdilo o uspešno opravljenem usposabljanju in tako kandidat/ka postane rejnik/ca z dovoljenjem za izvajanje rejniške dejavnosti.

Po uspešno opravljenem usposabljanju kandidat/ka postane rejnik/ca in pridobi dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti. Vsi rejniki in rejnice z veljavnim dovoljenjem za izvajanje rejniške dejavnosti se morajo ves čas izvajanja rejniške dejavnosti redno izobraževati, v zakonsko predpisanem časovnem obsegu (20-25 ur). Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti v 28. členu določa, da se mora rejnik/ca, dokler izvaja rejniško dejavnost, najmanj enkrat v petih letih udeležiti usposabljanj.

V Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti je dodana izjema, ko rejniku sorodniku ali drugi osebi ni potrebno kandidirati za pridobitev dovoljenja za izvajanje rejništva. Za rejnika sorodnika center za socialno delo z utemeljitvijo razmerja med otrokom in njegovim sorodnikom, predlaga sodišču izdajo dovoljenja brez predhodnega usposabljanja. V primeru, da izpolnjuje vse pogoje za pridobitev



dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti, se ga vpiše v evidenco izdanih dovoljenj in lahko začne izvajati rejniško dejavnost.

Usposabljanje rejnic in rejnikov z dovoljenjem za izvajanje rejniške dejavnosti

Program usposabljanja rejnic in rejnikov izvajamo na način, da so vsebine usposabljanja prilagojene potrebam in željam rejnic in rejnikov, zato ga razvijamo in dopolnjujemo ves čas izvajanja, skupaj z rejniki/cami, strokovnimi delavci/kami centrov za socialno delo in različnimi strokovnjaki na področju obravnave otrok in družine.

Program usposabljanja rejnikov je sestavljen iz dveh sklopov:

1. osnovno usposabljanje (zakonsko predpisane vsebine prvih treh (3) modulov);
2. nadaljevalno usposabljanje (izbirne vsebine).

Vsi rejniki se morajo udeležiti obveznih usposabljanj in v petih letih opraviti 20-25 ur izobraževanja. V praksi to pomeni, da rejniki in rejnice uspešno opravijo oz. zaključijo usposabljanje, ko se udeležijo treh različnih modulov. Vsak modul traja v obsegu 6-8 ur, kar pomeni en (1) izobraževalni dan. V petih letih se morajo tako udeležiti treh izobraževalnih dni. Vsak izobraževalni dan oziroma vsebinski sklop obsega 6-8 ur in se izvaja kot enodnevno izobraževanje, ki ga izvajamo ob sobotah.

1. Osnovno usposabljanje

Sem sodijo rejnice in rejniki, ki morajo opraviti osnovno usposabljanje, torej v prvem petletnem obdobju od datuma pridobitve dovoljenja. Ti rejniki in rejnice imajo obveznost udeležbe na treh različnih sklopih usposabljanja, ki se jih morajo udeležiti najmanj enkrat v petih letih. Vsebine usposabljanja so zakonsko predpisane (46. člen Pravilnika o pogojih in postopkih za izvajanje



Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti). Vsak vsebinski sklop obsega 6-8 ur in se izvaja kot enodnevno izobraževanje, ki poteka ob sobotah. Vsebine usposabljanja smo zaradi lažjega razumevanja poimenovali moduli in obsegajo naslednje vsebine:

1. modul: poglobljanje znanja o otroku in njegovem razvoju; poglavja o posebnih potrebah otrok; razumevanje posebnosti položaja otroka;
2. modul: psihologija družine; družina in vzgoja; značilnosti, ki jih mora zagotoviti družina, da bi otrok imel dobre možnosti za razvoj; rejniška družina; sodelovanje med rejniško družino in matično družino;
3. modul: izobraževanje rejnic in rejnikov kot sodelavcev v socialno delavskih projektih pomoči; koncept individualne projektne skupine; socialno delo z družino in rejniški sistem; novi koncepti v socialnem delu; pomen skupin za samopomoč.

2. Nadaljevalno usposabljanje

V to skupino sodijo rejniki in rejnice, ki morajo opraviti nadaljevalno usposabljanje in jim teče naslednje petletno obdobje po pridobitvi dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti. Tudi ti rejniki in rejnice imajo zakonsko obveznost udeležbe na treh različnih nadaljevalnih vsebinah usposabljanja, ki so časovno predpisane v obsegu 20-25 ur, izbirajo pa med različnimi vsebinami, glede na specifično rejniško situacijo in potrebe pri izvajanju rejniške dejavnosti. Vsak vsebinski sklop obsega 6-8 ur in se izvaja kot enodnevno izobraževanje, ki ga izvajamo ob sobotah. Nadaljevalne vsebine, ki smo jih vključili v program usposabljanja rejnic in rejnikov:

1. prepoznava in obravnava spolno zlorabljenega otroka v rejniški družini;
2. pomoč nemirnemu otroku, otroku z motnjo pozornosti in vzgojno zahtevnemu otroku;



3. soodgovornost rejniške družine za vzpostavitev in vzpodbujanje stikov otroka z matično družino v Individualni projektni skupini;
4. posebnost rejniške družine, ki skrbi za otroka sorodnikov (vsebina namenjena rejnikom sorodnikom);
5. varovanje in zaščita otroka v rejniški družini pri ravnanju z osebnimi podatki in identifikaciji osebnih podatkov;
6. komunikacija v rejniški družini, veščine pogovora z otrokom, neverbalna in verbalna komunikacija;
7. obdobje mladostništva (puberteta), razumevanje otrokovega razvoja in doživljanja ter vzgoja mladostnika v rejniški družini;
8. zaključevanje rejništva – priprava rejniške družine in otroka na odhod v samostojno življenje ali nazaj v matično družino;
9. odvisnosti in mladostniki;
10. vzgoja otrok s posebnimi potrebami (AD/HD in avtizem), čustvenimi in vedenjskimi motnjami;
11. obravnava otrok s posebnimi potrebami;
12. sodobna vzgoja – vzgoja za jutri;
13. skrb rejnic in rejnikov zase;
14. razumevanje položaja matične družine v rejniškem sistemu;
15. posebnosti doživljanja in čustvovanja otrok ob travmatskih dogodkih, načini komuniciranja in sporazumevanja z otroki drugih kultur;



16. počutje otroka v rejniški družini;

17. čustvovanje in potrebe otrok.

Naloge CSD pri usposabljanju in izobraževanju rejnic in rejnikov

Vse centre za socialno v začetku koledarskega leta seznanimo s predvidenim terminskim in vsebinskim planom ter lokacijo usposabljanj. Obvestimo jih, naj o tem seznaniijo vse rejnice in rejnike na njihovem območju. Naloga in vloga centra za socialno delo je, da skupaj z rejnikom/co načrtujejo udeležbo na usposabljanjih ter pripravijo letni načrt usposabljanja za vsakega rejnika/co posebej. Na takšen način je doseženo kontinuirano izobraževanje in usposabljanje rejnic in rejnikov, kot ena izmed poglavitnih dejavnosti za izvajanje rejniške dejavnosti.

Na usposabljanje izbirnih vsebin rejnike in rejnice napoti krajevni center za socialno delo s posebno »napotnico«, ki je priloga razpisa vsake posamezne nadaljevalne vsebine. Na podlagi napotnice rejnika/co pisno povabimo na usposabljanje in o udeležbi rejnika na usposabljanju obvestimo krajevno pristojni center za socialno delo.

Usposabljanje in izobraževanje na CSD

Manjša usposabljanja in seminarje organizirajo tudi centri za socialno delo za vse rejnike in rejnice na svojem območju, najmanj enkrat letno. Vseživljenjsko učenje rejnic in rejnikov obsega tudi sodelovanje na srečanjih skupin rejnic in rejnikov, udeležbo na različnih skupnostnih dejavnosti za rejniške družine ter sodelovanje v drugih podpornih programih.

Samoizobraževanje rejnic in rejnikov

Poleg zakonsko obveznih usposabljanj je pomembno tudi samoizobraževanje. Na vsaki izvedbi usposabljanja rejnicam in rejnikom ponudimo seznam



literature, vezane na vsebinsko področje, ki je vključeno v izobraževalnem dnevu usposabljanja. Ob zaključku osnovnega usposabljanja, vsem rejnicam in rejnikom pošljemo izvod biltena Kaljenje na temo rejništva, v katerem so zbrane vsebine usposabljanja, zajete v 1., 2. in 3. modulu. Zavedanje, da je znanje oprema za ravnanje, je za uspešno izvajanje rejniške dejavnosti ključnega pomena pri podpornemu projektu pomoči otroku v rejništvu.

Irena Zemlič, univ. dipl. soc. del.

Skupnost centrov za socialno delo Slovenije

Več o rejništvu na: MDDSZ

(http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/rejnistvo/)



NOVELA ZAKONA O IZVAJANJU REJNIŠKE DEJAVNOSTI

27. marca je Državni zbor z 61 glasovi za in nobenim proti sprejel novelo Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti, ki Zakon usklajuje z Družinskim zakonikom.

Ta namreč prenaša stvarno pristojnost odločanja o namestitvi otroka v rejništvo s centrov za socialno delo na sodišča.

Prinaša še nekaj novosti v primeru, če bi bile otrokove koristi v največji možni meri zaščitene z namestitvijo v rejništvo k sorodniku ali drugi osebi, ki še nima dovoljenja za izvajanje rejniške dejavnosti in ni vpisana v evidenco izdanih dovoljenj, sodišče lahko po noveli odloči, da se otrok namesti v rejništvo k tej osebi. V izreku sodne odločbe mora to osebo tudi imenovati, in sicer izključno za otroka, za katerega je bila imenovana za rejnika, in za čas namestitve otroka. Novela izrecno določa možnost vključitve v zavarovanje na podlagi izvajanja rejniške dejavnosti kot poklica za manj kot poln zavarovalni čas s plačilom prispevkov za razliko do polnega zavarovalnega časa.

Z njo se ureja tudi možnost, da otrok **največ leto dni po zaključku srednješolskega izobraževanja in najdlje do dopolnjenega 26. leta starosti še biva pri rejniku. Pogoji pa je, da po zaključku rejništva nima druge možnosti bivanja.**

Novela tudi za devet evrov dviguje plačilo dela kot dela rejnine, ki pripada rejniku in se od začetka uporabe zakona leta 2002 ni spreminjal.

Povzeto po STA, pripravila Maksimiljana Mali, univ.dipl.soc.del.

POKLICNA REJNICA – MOJ DELOVNI DAN

Ura je šest. Vstanem in zbudim šoloobvezna otroka. Spodbudim ju k jutranji rutini – še po tolikem času: kozarec vode in kratek jutranji sprehod. Tako telo dobi zagon za nov dan. Medtem pripravim zajtrk. Ves čas sem z njima, saj drugače hitro nastane prepir. Tudi spodbujati ju je potrebno, ura zjutraj tako hitro teče, šolski prevoz pa ne čaka.

Sedaj se zbudita še mlajša dva. Pri njiju je že vstajanje iz postelje napor. Koliko spodbude je potrebno, da prideta do kopalnice, potem do svojega kozarca vode in potem dolgo oblačenje ... Ker prideta v vrtec tik pred zajtrkom, doma pojesta jabolko (saj veste, eno jabolko na dan prežene zdravnika stran), oreščke v medu (hrana za možgančke) in že hitimo v avto. Vedno je glasno. Oba imata toliko povedati!

V vrtcu ne vesta, kdo bi bolj zavlačeval; enemu je potrebno pomagat sleči jakno, drugemu odpeti ježka. Joj, kako si pustita »streči«. Pogajam se, nekaj jaz, nekaj onadva sama. Imam čas, to je moja služba. Dolgo poslavljanje med vrati in potem – mir.

Odpeljem se domov. Moje misli so že pri obveznostih. Kaj me čaka danes? Preverim koledar in sreča; danes ni nobenega sestanka (v nasprotnem je vse dogajanje še bolj pestro). Najprej grem po sobah, v kopalnico, poberem vsa umazana oblačila in naložim v pralni stroj. Le koliko jih bo danes – eden, dva, mogoče celo trije?! Kakšna sreča, pralni stroj že pere, sama pa si v miru pripravim zajtrk. Potem pospravim stanovanje in se zgražam, le od kje toliko prahu, smeti! Perilo je oprano in sledi obešanje. Zunaj je krasno vreme, perilo bo hitro suho, ne tako kot pozimi, ko se počasi suši v kurilnici in nikoli ni tako sveže kot zunaj na sončku in vetru. Ampak vseeno bolje kot v sušilcu, ta mi nikakor ne ustreza. Malce sem zastarela.



Ura hiti in že moram po otroka v vrtec. Po kosilu! Ker v vrtcu ne zaspita. Nenaspan otrok pa je kot »pijanec« – sitnari in nič mu ni dobro. Ta praksa se je že obnesla in tudi pri njiju deluje. Pripeljem ju domov in vsak v svoji sobi zaspita in se dobro odpočijeta. Popoldne sta kot prerojena, polna energije in dobre volje. Z njima je lahko delati potem kar koli.

Kako pa je bilo včasih? Že obuti in obleči se je bilo izredno težko, nobena spodbuda ni delovala, vsi slabe volje smo šli v avto, kjer se je že kaj našlo, da sta se sprla med seboj, domov smo prišli že vsi utrujeni in naveličani. In to že po pol ure našega druženja. Kosilo v takem vzdušju ni teknilo.

No, sedaj je drugače. Otroka spita, medtem pa prideta iz šole starejša. V miru se pripravita na nalogo. Eden v svoji sobi, eden mora biti v kuhinji pod nadzorom, drugače vse predolgo traja. Skupaj preverimo šolsko delo, ugotovimo, kaj je za nalogo, učenje in potem ima vsak svoje obveznosti. Sem prisotna, če me kdo potrebuje, sem zanj vsak trenutek dosegljiva. Vendar spodbujam samostojnost, ne dajem rešitev, peljem ju do njunih rešitev! Vsak dan enaka rutina: branje, pisanje, računanje in potem vse ostalo. Sama medtem pripravljam kosilo – še skupno kosilo! In do takrat mora biti vse narejeno. Vztrajam pri tem, tudi če se gre naslednji dan v šolo brez dokončane naloge. Že od prvega razreda naprej učim otroke odgovornosti do šole, potem gre v višjih razredih laže – preverjeno na starejših otrocih! Ja, nekateri že končujejo srednjo šolo – samostojno in odgovorno.

Po kosilu smo prosti. Vedno je kakšno delo pri hiši, vztrajam eno uro dela za skupno dobro, potem je prosto – za otroke. Zame ne. Ves čas jih imam na očeh. Kljub vsemu učenju in dobri volji so otroci vsak s svojimi ranami in zahtevami in jih ne moreš pustiti same. Samo trenutek nepozornosti in pride do neprimerne vedenja. Ne vem, kako to, vendar pri starejših ni bilo tako. Vseeno sem jih lahko malo bolj pustila same. Ti pa so drugačni, toliko zlorab imajo za seboj, da jih enostavno ne moreš pustiti samih (to pomeni zunaj vidnega polja).



Pri nas otroci preživljajo prosti čas večinoma zunaj na igralih in v peskovniku. Vsak ima tudi svoj vrtiček. Radi kolesarijo, vsak dan gremo skupaj na sprehod. Imamo tudi pse in mačke, s katerimi se radi zamotijo. Spodbujamo jih k ustvarjanju, ročnim spretnostim ipd. V slabem vremenu pa je drugače. Takrat pridejo na vrsto kocke, sestavljanke, karte, družabne igre, barvice, knjige in ostalo. Seveda jih je potrebno spodbuditi, organizirati in ves čas spremljati. Ni umika v gledanje TV, igranja igrice na računalniku ali mobitelu! Prosti čas se preživlja aktivno in v živo! Tudi umika v popoldanske vodene aktivnosti ni (vsaj v prvih letih, ko se navezuje stik, spoznava), ker je naš skupni čas predragocen in prekratek. Popoldan kljub vsemu zelo hitro mine in toliko stvari bi lahko še preizkusili, naredili ... Ti otroci imajo razvojne zaostanke in le žive izkušnje pripomorejo k njihovem napredku.

Večer. Večerja in umivanje. Branje knjig, pogovor o minulem dnevu, tudi o težavah, še kakšna kratka igra (remi, enka ali povezovalne kartice) in odhod v posteljo. Najprej najmlajši, potem še ostali. Vedno ob istem času. Ob 20.30 (pozimi pol ure prej) so vsi v svojih posteljah in spijo. Takrat imam čas zase. Na hitro pospravim po večerji in vzamem v roke knjigo – o čem? O vzgoji, o otrocih, o osebni rasti. To me krepi, vodi in daje samozavest.

Noč. Spanje. Zelo kratko in rahlo. Otroci sicer mirno in lepo spijo, le eden ima težave. Z lulanjem. Tudi večkrat na noč joka, stoka, ga dvigneš, pospremiš do WC-ja in nazaj. In potem greš v posteljo, poskušaš ujeti spanec, bediš in razmišljaš, spanca ni, ura teče in že je tu novo jutro.

POKLICNA REJNICA – VIKEND, DOPUST

To pa je naporno. Tistega mirnega časa, ko so otroci v šoli ali vrtcu, ni! Smo skupaj od jutra do večera. Vse delo čaka, poskušaš malce vmes, vključiš otroke po njihovih zmožnostih, naletiš na en velik Z a k a j? Potem prerekanje, stokanje, prelaganje ... Poskrbeti moraš za celodnevne aktivnosti, le tako se



dan preživi kolikor toliko znosno. Radi raziskujemo nove kraje in se prepustimo novim dogodivščinam. Vse to potegne za seboj načrtovanje, organizacijo. V nedeljo zvečer sem izmučena in komaj čakam ponedeljek dopoldan, da si nabere novih moči.

POKLICNA REJNICA – BOLNIŠKA

Tu pa se moja pot konča. Brez dobrega soproga ne bi šlo! Takrat prevzame še moje krmilo in pelje »barko« naprej. Poln razumevanja, podpore in potrpežljivosti. Pusti vse in nam je v celoti na voljo.

Biti rejnica je nenehen izziv. Zato na koncu dneva prav pride molitev sv. F. Asiškega:

»O bog, daj mi moč, da sprejem tisto, česar ne morem spremeniti, daj mi pogum, da spremenim tisto, kar lahko spremenim, in daj mi modrost, da razlikujem to dvoje!«

Veronika Prijatelj, rejnica



12. SREČANJE REJNIŠKIH DRUŽIN SLOVENIJE V RAČAH PRI MARIBORU

V soboto, 16. 6. 2018, smo se zbrali na grajskem dvorišču v Račah na 12. srečanju rejniških družin. V prelepem ambientu se nas je zbralo veliko iz vse Slovenije.

Po uvodnem nagovoru predsednika društva, gospoda Darka Kranjca, nas je s prijetno glasbo razveseljeval ansambel Vita, katerega sestavljajo trije rejniški otroci.

Sledile so otroške karaoke in druge igre za otroke.

Gospa Maksa je poskrbela za novo številko rejniškega glasnika in ga je na tem dogodku tudi razdelila.

V grajski kinodvorani smo si lahko ogledali film Ivan, v katerem igrata tudi dve deklici iz rejništva.

V okolici Rač smo si ogledali krajinski in botanični park. Ob lepem in sončnem vremenu je bil to prijeten in poučen sprehod.

Za dobro hrano ob druženju je poskrbelo podjetje: Jani te nahrani, katerega lastnik je bivši otrok iz rejništva, po imenu Jani. Hrana je bila res dobra in okusna.

Družili smo se še pozno v popoldne, saj je lepo srečati ljudi iz vse Slovenije in izmenjati izkušnje, saj se vsi ukvarjamo s podobnimi problemi, v dobro naših otrok.

Hvala občini Rače, da nas je gostila. Hvala gospe Majdi Vračko Zanič, Minki Žiberna in Majdi Justinek in vsem, ki ste pomagali pri organizaciji, saj je bilo vse zelo dobro organizirano.

Hvala in se vidimo na naslednjem srečanju.

Jožica Goričan, rejnica



TABOR REJNIŠKIH DRUŽIN V PORTOROŽU

Rejniško društvo Slovenije je pripravilo strokovno-zabavni tabor za rejniške družine v Portorožu med 2. in 4. novembrom 2018. V oblačen Portorož v Karitasovo Sončno hišo na Sončni ulici smo rejniki in otroci iz enajstih družin prinesli dobro voljo, spontanost in željo po novih izkušnjah. Prvi dan smo namenili odkrivanju okolice, druženju in medsebojnemu spoznavanju. Večer smo zaključili s petjem ob spremljavi harmonike in kitare, ki so jo spretno vrteli mladostniki iz rejniške družine.

Sobotni dan se je začel s pogovorno delavnico, ki jo je vodila socialna delavka Minka Žiberna iz Maribora. Rejniki smo odprli veliko tem, najbolj pa se nas je dotaknila problematika stikov rejniških otrok s svojimi starši. Mladi so si medtem krajšali čas z družabnimi igrami. Po kosilu smo se peš odpravili v Piran, pot je bila polna zanimivih pogovorov in otroške razigranosti. Ko smo prispeli, smo si ogledali Akvarij, ki nas je očaral z več kot 140 vrstami morskih organizmov. Privoščili smo si še sladoled in kratek potep po romantičnemu obmorskemu mestecu.

Po večerji smo gostili zdravnico Jadranko Vrh Jermančič, ki nam je predstavila svojo poklicno pot do zdravnice onkologinje, zgodnje odkrivanje rakavih sprememb in možnosti zdravljenja. Njeno pripovedovanje je bilo polno življenjskih zgodb, neomajnega upanja in ljubezni do življenja. Gospa Jadranka je za svoje predano delo na področju boja proti raku leta 2011 postala »Osebnost Primorske«. Večer nam je popestril tudi njen soproig Brane, ki nam je na kitari, ki jo je sam oblikoval, zaigral in zapel šopek zimzelenih slovenskih pesmi.

Nedeljsko dopoldne smo ponovno namenili pogovorni delavnici pod vodstvom Minke, skupaj smo iskali rešitve za probleme, ki so jih izpostavili rejniki. Po kosilu smo uredili in počistili Sončno hišo. Na tem mestu gre zahvala gospe Majdi Koban Justinek, ki je naše želodčke razvajala z okusnimi obroki in vsem članom Rejniškega društva Slovenije za dobro organiziran tabor. Polni doživetij, iskrenih zgodb, besed upanja in spodbude, novih prijateljstev in idej smo odšli vsak na svoj konec naše prelepe Slovenije. Polni moči za nove izzive, s pogledom v lepšo prihodnost in z željo, da se kmalu spet srečamo.

Urška Brežnjak, rejnica



REJNIŠKI TABOR V PORTOROŽU
ALI
ZGODBA O OČALIH, KI SO REŠILA ŽIVLJENJE

Z družino smo se odpravili na tabor v Portorožu, kjer je bilo še nekaj drugih družin. Na taboru so bile družine, ki sem jih poznala od prej, in nekaj družin, ki jih še nisem videla. Moja mami je bila kuharica in to že drugo leto zapored, od kar pomnim. Vsak dan smo zato dobro jedli. Otroci smo se igrali družabne igre in se tako med seboj spoznavali ter gradili nova prijateljstva. Radi smo hodili na sprehode in na plažo. Na plaži so bila igrala za otroke, a seveda ne za takšne, kot smo bili mi. Mi smo se raje samo lovili, zabavali in poslušali glasbo.

Na predzadnji dan pred odhodom domov smo se odločili, da izvemo kaj več o mestu Piran in smo se napotili v Akvarij. Na poti do tja je bilo zabavno in zanimivo, saj smo se v mesto odpravili kar peš. A vse le ni bilo najlepše. Seveda se na vsaki dogodivščini tudi malo zaplete, saj brez tega res ne gre. Veliki otroci, kot smo mi, se seveda radi šalimo, drug drugega potiskamo, dregamo in še marsikaj drugega. Tako se je tudi na tej naši poti zgodila manjša nezgoda. Hodili smo malo pred starši v paru ali pa v trojici. Do mene je prišel Gal in me rahlo udaril po glavi. Iz šale sem mu hotela vrniti, a namesto da bi mu vrnila na enako mesto, na katerega me je udaril, sem mu po pomoti zbila očala z glave. Vsi smo se zastrmeli v vodo in bili šokirani. V prvem trenutku res nismo vedeli, kaj storiti. Kako naj jih dobimo ven, koga poklicati? Obrnili smo se na gospo Lučko, jo vprašali, kaj zdaj, saj to res ni bil več hec. V vodo so padla očala z dioptrijo in ta zelo veliko stanejo.

Medtem ko so ostali otroci šli v akvarij, smo jaz, gospa Lučka, Gal in njegova mama, gospa Marjana, ostali zunaj ter skušali rešiti problem. Nato se je gospa Lučka spomnila na ribiče in potapljače. Oni so rekli, naj se raje obrnemo na gasilce. Takoj smo jih poklicali in prihтели so, kolikor hitro so mogli. Oblekli so si potapljaške obleke in se potopili v vodo. In seveda jim je uspelo. Dali so nam očala in poskrbeli, da smo se lahko z njimi peljali nazaj v apartma. Galu sem se potem tudi opravičila in povedala, da mi je žal.

S tem pa sem tudi rešila življenje človeku, ki ga sploh nisem poznala. Ko so gasilci želeli najti čim krajšo pot do nas, so se znašli v zastoju. Želeli so se mu izogniti, zato so se peljali po krajši poti. Na poti so na srečo našli kolesarja, ki je

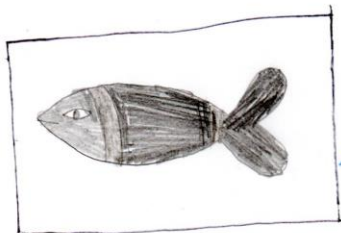
skoraj umrl od srčnega zastoja. Zato so se ustavili in začeli z oživljanjem. Uspešno so rešili tudi njega in gospod kolesar se mi je tudi zahvali, da sem Galu zbila očala.

Vse se zgodi z razlogom. Ampak to pomeni, da se blizu vode ni varno igrati.

Dušanka Visenjak

Na taboru v Portorožu je bila ~~voda~~ lepa. Spoznala sem dve prijateljici. Lončena hiša je imela lep razgled na morje.

Najbolj všeč mi je bil obisk akvarija. Imela kuharici Majoli zaokusne jedi in gospe Tinko za izdel.



riba je iz akvarija

Taja Kravos Svet

IZLET V BLEJSKI VINTGAR

V soboto, 13. 10. 2018, smo se z Rejniškim društvom Slovenije odpravili v prelep Blejski vintgar. Bil je čudovit sončen dan. Na parkirišču pred vhomom se nas je zbralo kar lepo število.

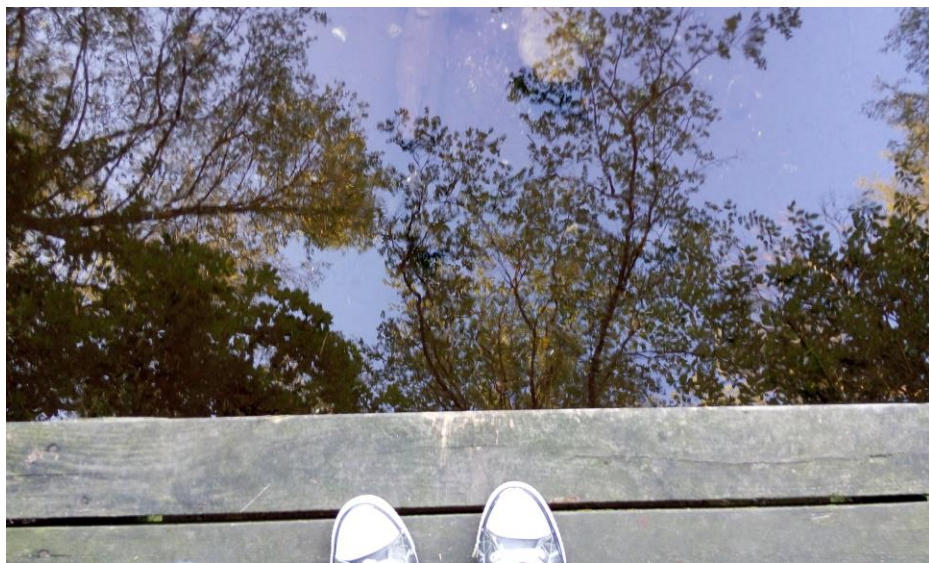
Podali smo se v sotesko, ki je bila odkrita konec 19. stoletja in je še v svoji naravni obliki povsem neprehodna.



Soteska je urejena z lesenimi pešpotmi, ki so čudoviti ambient popestrile in vanj privabile veliko obiskovalcev. Zraven domačih pohodnikov je bilo tudi veliko turistov. Imeli smo eno uro in pol osvežujočega sprehoda in si ogledovali čudovito naravo. Presenetila sta nas 13-metrski slap Šum in razigrana reka Radovna, ki poskakuje v brzicah in se vrtinči v tolmunih.

Skozi krošnje dreves so pronicali topli sončni žarki in nas grel. Ob čudovitem šumenju reke v prelepi naravi in dobri družbi smo vsi zelo uživali. Upam, da še kdaj obiščem ta prelepi kraj.

Žanet Rizvanaj

SARINA NAGRADA

Budimpešta, 4. 10. 2018, sklepni del slovesnosti mednarodnega tekmovanja v fotografiranju »Zvok in slika« v organizaciji Glavne uprave za socialne zadeve in zaščito otrok na Madžarskem.

» ... in prvo nagrado v kategoriji pod 18 let dobi Sara Pal Vobovnik iz Slovenije.«

Mi, ki Saro spremljamo, opazimo njen žar v očeh, širok nasmeh, poprejšnja zadržanost je minila in z odločnimi koraki gre po svojo nagrado. To je njen uspeh, njena zmaga, trenutek zmagoslavja. Ponosna je nase, ponosni smo nanjo!

Spominjam se njene zgodnje poti. Kako drobcena je bila, ko smo iskali rejniško družino zanjo. V svet je zrla s svojimi modrimi očmi, mirno, tiho čakajoče. Kot da bi že takrat, pri komaj dobrem letu starosti, vedela, da nam lahko popolnoma zaupa, da bomo našli pravo osebo, pravo družino zanjo, kjer bo dobro oskrbovana, varna in ljubljena.

Sari smo izbrali Mileno po oceni primernosti, predvsem pa po nekem notranjem občutku, da je Milena tista, ki bo Sari nudila, kar potrebuje, jo opremila za življenje na njeno pot samostojnosti.

Izkušnje v novi družini so prekrile sledi prvih nezanesljivih odnosov. Milena je Saro učila, vzgajala, spodbujala, se igrala, čutila z njo, rastle z njo ... Posredovala ji je vrednote, v katere sama verjame. Skupaj sta hodili v hribe. Čisto po naključju sem ju srečala pod vrhom Boča, majhno Saro, ki se je vzpenjala zasopla, z rdečimi lički, s širokim nasmehom v pozdrav.

Sara se je naučila in zmore opazovati ter občutiti lepoto narave, narava je njen navdih. In prav iz slednjega je ustvarila fotografijo, ki je bila nagrajena. Naravo ujame v objektiv, v utrinkih časa, danosti trenutka, jo (o)hrani za spomine, občudovanje, uživanje.

Kot je povedal govornik na podelitvi, so sodelujoči izrazili sebe skozi glasbo in fotografijo – kaj je zanje pomembno pri njih samih: njihovi talenti, njihove ideje, zgodbe, njihove misli. Njihove fotografije, slike, odsevajo njihovo osebnost, njihovo počutje ob izbrani glasbi. Sara je izbrala zvoke melodije Ledena v izvedbi Siddharte.

Sara je skozi objektiv ujela naravo, razkošje v krošnjah dreves, ki izražajo svobodo v gibanju, v svoji lepoti izžarevajo energijo in umirjenost, ki se dopolnjuje z mirnim tokom reke ... Ob tem je sama za korak od tal ob vznesenosti, da mora, zmore in zna ovekovečiti ta lepi trenutek.

Irena Lešnik, univ. dipl. soc. del.

MOJI MAMICI!

Mami hvala, da si me sprejela,
zato bom vedno vesela.

Hvala, da mi urejaš rojstni dan,
in da me pelješ včasih kam.

Tudi, ko mi je hudo,
s tabo vedno je lepo.

Mami moja, zlata si,
ker ljubezen daješ mi.

Mami rada te imam,
zato ti vsak dan poljubček dam.

Tina Capl, 5. razred



PRIZNANJE ZA DOLGOLETNO IN USPEŠNO IZVAJANJE REJNIŠKE DEJAVNOSTI



V letu 2018 sta dobili priznanje za delo na področju rejništva rejnici gospa Marija Baš in gospa Nevenka Verhnjak.

MARIJA BAŠ

Marija Baš je dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti pridobila leta 1992 v okviru projekta specializiranega rejništva. Istega leta je v svojo družino sprejela prvega otroka, ki je zaradi hude bolezni potreboval posebno nego in skrb. Skupno so bili do danes v rejniški družini nameščeni štirje otroci, od tega trije s kompleksnimi zdravstvenimi in eden s čustvenimi težavami.

Rejnica in njen mož sta se ob soočanju z boleznimi otrok zelo angažirala in jim omogočala dodatna zdravljenja, rehabilitacije in druge obravnave, tudi na



svoje stroške. Še posebej izstopa njuna prizadevnost pri skrbi za enega od otrok, ki v družini živi že od rojstva in ima cerebralno paralizo. Zaradi telesne oviranosti mu ves čas nudita nego in pomoč pri vseh vsakdanjih opravilih, ki jih sam ne zmore. Svojo hišo in način življenja sta prilagodila njegovim gibalnim zmožnostim.

Vse otroke sta spodbujala k pridobitvi poklica in zaposlitve, gibalno oviranega otroka celo fizično spremljata pri študijskih obveznostih in aktivno sodelujeta v njegovem študijskem procesu: rejniččin mož na primer hodi z njim na predavanja in mu piše zapiske. Podpirata njegovo zanimanje za šport, omogočata mu udeležbo na športnih dogodkih in srečanjih s športniki. Vsem otrokom s svojo zavzetostjo omogočata celovit razvoj, polno življenje in spodbujata samostojnost ter vključenost v družbeno življenje.

Rejnica in njen mož sta s svojim altruizmom, življenjskimi odločitvami in konkretnim angažiranjem močno presegla naloge, ki bi jih od njiju pričakovali pri izvajanju rejniške dejavnosti. Z aktivno prisotnostjo v različnih društvih in organizacijah v lokalni in širši skupnosti ter udejstvovanjem in predstavitvami v različnih medijih je celotna rejniška družina prispevala k ozaveščanju in vrednotenju pravega pomena rejniške dejavnosti kot poslanstva, še zlasti v primeru otrok s kompleksnimi zdravstvenimi in razvojnimi težavami.

Predlagatelj je Center za socialno delo Domžale, predlog podpira tudi Center za socialno delo Krško.

NEVENKA VERHNJAK

Nevenka Verhnjak je pridobila dovoljenje za izvajanje rejniške dejavnosti leta 2006. V rejniško družino je do sedaj sprejela tri otroke, sorojence, z izrazitimi čustvenimi in vedenjskimi težavami. V družini je v rejništvu trenutno ena mladostnica, njena sestra pa po zaključenem rejništvu še vedno ostaja v družini. Z bratom obeh mladostnic, ki je bil že v prvem letu zaradi svojih intenzivnejših potreb premeščen v drugo rejniško družino, ves čas vzdržujejo pristne stike in so povezani.



Nevenka Verhnjak se je odločila svoje življenje posvetiti družini in skrbi za otroke. Pri njenem delu izstopa premišljenost, vztrajnost, prizadevnost in zanesljivost. Odlikuje jo optimizem, toplina in ustvarjalnost. Njeno angažiranje je med drugim razvidno iz učne uspešnosti obeh deklic ne glede na to, da so pri eni izstopale učne težave, pri drugi pa zdravstvene težave. Spodbujala je njuno samostojnost in ustvarjalnost. Prepoznava pomembnost ohranjanja stikov otrok z matično družino, še zlasti med sorojenci. Ustrezno je ocenila in presodila, da je v korist deklic, če se v celoti posveti njunim potrebam. Sedaj, ko sta samostojnejši, je v svoj dom pripravljena sprejeti v rejništvo še druge otroke.

Rejnica se skupaj z možem udeležuje aktivnosti in dejavnosti, ki jih za rejniške družine organizira center za socialno delo, aktivna je tudi v skupini rejnic za samopomoč. Rejniško dejavnost je večkrat predstavila v medijih, tako na lokalnem kot širšem nivoju.

Predlagatelj je Center za socialno delo Ravne na Koroškem, predlog podpira skupina rejnic pri Centru za socialno delo Ravne na Koroškem.



Intervju z gospo Nevenko Verhnjak

Za nekoliko bolj skopo uradno predstavitvijo se po navadi skriva še veliko zanimivosti, ki nazorno predstavijo rejniške družine. Najbolj zanimivo je tisto, kar rejnice same povedo o sebi in svojem delu.

Tokrat bomo bolje spoznali življenje, razmišljanje in delo gospe Nevenke Verhnjak. Za pogovor sva se usklajevali po elektronski pošti, intervju pa sva izvedli kar po telefonu. Gospa Verhnjak je rejnica z območja Raven na Koroškem in kot rejnica deluje že 13 let. Nekega dne je našla članek o rejništvu v Naši ženi in oglas, da se iščejo nove rejniške družine. Takrat je bila doma, hčerke so odraščale in takoj je pomislila, da bi lahko tudi njena družina pomagala kakšnemu otroku, ki je v stiski. To je omenila možu in otrokom, vsi so bili za to, hčerke pa celo navdušene. Pridobila je informacije na CSD, se srečala s socialno delavko gospo Borico in kaj hitro so dobili v družino še tri otroke.

Začetki so bili resnično težki. Vse je bilo drugače in novo. Skrb za otroka v rejništvu niti najmanj ni podobna skrbi za lastnega otroka, veliko napornejša je. In poleg dela z otroki je bilo potrebno uskladiti še stike otrok s starši in njihovimi sorodniki. V tistem začetnem času je potrebovala res veliko podpore, da je vzdržala. Največ so ji pomagali domači: mož in hčerke ter seveda socialna delavka.

Gospa Nevenka poudarja, da rejniki v začetku, zlasti prvo leto rejništva, potrebujejo veliko podpore. V rejništvo prihajajo večinoma zelo prizadeti otroci, v hudih stiskah. V začetni fazi rejništva spoznaš otroka, učiš se mu pomagati, nadoknaditi moraš skupaj z otrokom vse tiste veščine, ki naj bi jih otroci v tej starosti navadno že osvojili ... Ob tem pa ima otrok še velike čustvene stiske, nerazumevanje staršev, privajati se mora na novo okolje ...

Eden izmed otrok, sorojenec njenih deklic v rejništvu, je bil zaradi potrebe po povsem individualni oskrbi premeščen v drugo družino. Danes obe rejniški družini skrbita, da imajo otroci stalne stike in tako niso pretrgali čustvene povezave. Nevenkini deklici sta potrebovali veliko spodbud in pomoči tudi pri šolskem delu. Zaradi učnih težav je rejnica organizirala za dekleti posebno pomoč preko ustanove, kjer so vse tri, predvsem pa rejnica, dobile napotke, kako se učiti. Začela je delovati po danih navodilih in ta so resnično delovala. Učenje jim je šlo mnogo lažje od rok. Ena od deklet je že zaključila šolanje, išče zaposlitev in ostaja v njihovi družini, druga se še šola.

Gospa Nevenka pove, da je vesela, da se je odločila za rejništvo. Najlepše je, ko po res veliko truda in dela dosega uspehe skupaj z otrokom ... Ko to prepoznajo tudi drugi in jo pohvalijo ... Ko ji otrok pokaže, da jo ima rad ...

Najtežje je bilo ustvariti znosne stike s starši. Tukaj so morali vlagati zelo veliko energije vsi, rejniška družina in socialna služba. Najhuje ji je bilo, ko je mama obljubila, da pride, pa je ni bilo ... Otroci so jo s hrepenenjem pričakovali in potem: razočaranje, žalost, jeza, tudi opravičevanje ... Skupaj z njimi je morala predelati vse te njihove občutke.

Gospa Nevenka meni, da je rejništvo zahtevno in obenem lepo delo, vendar v družbi ni ravno spoštovano. V njenem okolju jo sicer podpirajo, vendar mnogi komentirajo: »Kaj pa se ti je treba mučiti s tujimi otroki ...«

Na splošno je zadovoljna z ureditvijo rejniškega sistema. Kljub temu predlaga še nekatere stvari, ki bi jih bilo potrebno spremeniti in s tem bolje poskrbeti za otroke in tudi rejnike. Poudarja, da otroci, ki zaključijo šolanje, ob vstopu v samostojnost nimajo nikakršne pomoči s strani družbe. Zelo težko je najti zanje službo, skoraj nemogoče jim je zagotoviti stanovanje ... Seznanjena je s tem, da se s spremenjenim Zakonom o izvajanju rejniške dejavnosti podaljšuje možnost rejništva za eno leto za tiste otroke, ki so zaključili srednjo šolo, pa nimajo ustreznih pogojev za samostojno življenje. Meni, da je to sicer dobrodošla pomoč, vendar ni ustrezna rešitev. Nekateri mladi potrebujejo res



veliko pomoči in podpore in pri njih vse poteka bolj počasi. Potrebno jih je spremljati in podpirati še kar nekaj časa po zaključenem rejništvu.

Ne kritizira višine rejnine, saj se ni odločila za rejništvo zaradi denarja. Meni, da rejniškega dela ni mogoče plačati.

Veseli jo, da se lahko veliko izobražuje in to je v rejništvu res nenehno potrebno. Potrebne so tudi izmenjave izkušenj tako med rejniki kot tudi med otroki, ki so v rejništvu, zato so skupine rejníc, tabori za otroke, srečanja in druge oblike sodelovanja udeležениh v rejništvu velikega pomena.

Pripomni še, da se rejništvo žal prevečkrat prikazuje v javnosti samo z negativnimi primeri ter da bi bilo potrebno poudarjati pozitivno delo, ki ga rejnice in rejniki naredijo res zelo veliko. Tudi zaradi tega ali pa včasih kar spontano je večkrat nastopala v medijih in predstavljala rejništvo. Poudarja, da jo je bilo strah in ni večja javnega nastopanja, vendar je rada povedala o svojem delu v rejništvu in prispevala k temu, da ljudje rejništvo bolj spoznajo tudi s pozitivnimi primeri.

Kar težko je verjela, da je dobila državno priznanje, in bila ga je vesela. Bila je zelo presenečena in obenem počaščena, da je bila izbrana. Priznanje ji potrjuje, da je delala dobro, da deluje na pravi način in v pravi smeri. V rejništvu se kar naprej sooča s mnogimi vprašanji in moraš izbirati prave odločitve in poti. Če tudi drugi to opazijo, še posebno predstavniki stroke, ji je to še v posebno zadovoljstvo in čast. Z veseljem bo nadaljevala svoje rejniško poslanstvo tako ona kot tudi celotna njena družina.

Intervju pripravila in povzela: Maksimiljana Mali



PREDBOŽIČNA LJUBLJANA

V soboto, 8. decembra 2018, smo se zbrali na srečanju in druženju v predbožični Ljubljani. Dobili smo se na Gospodarskem razstavišču, kjer smo si ogledali razstavo The Body Worlds Vital, ki prikazuje ohranjanje človeškega telesa s plastinacijo. Po zelo zanimivi razstavi smo odšli na Mestni trg, kjer smo se najprej razdelili v dve skupini. Prvo skupino je električni vlakec Urban popeljal na Ljubljanski grad, mimo nabrežja reke Ljubljanice, preko Trnovskega pristani, skozi središče Ljubljane, mimo Opere, Moderne galerije in Prešernovega trga s Tromostovjem. Druga skupina je medtem obiskala Muzej Iluzij in se zabavala ob optičnih iluzijah – dostikrat nismo mogli verjeti svojim očem! Sledila je vožnja z vzpenjačo na Ljubljanski grad ter ogled gradu. Na koncu smo se še zapeljali z ladjico po Ljubljanici in občudovali praznično okrašeno Ljubljano. Skupaj smo preživeli čudovit dan.

Tamara Fordan





DRŽAVLJANSKA POBUDA NA TEMO REJNIŠKIH DRUŽIN V REPUBLIKI SLOVENIJI

Med številnimi vsebinami, ki jih obravnava Vaše spoštovano Ministrstvo, s ciljem izboljšati življenje državljanov, me že dlje časa vznemirja rejniška problematika.

Z željo in upanjem, da boste mojim dobronamernim predlogom prisluhnili in področje ustrezno nadgradili, dajem naslednje pobude:

1.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), posledično pa tudi v zakonodaji, institucionalnih okoljih (vrtcih, šolah, občinskih upravah, medijih ipd.) se za otrokovo nadomestno družino uporablja izraz **rejniška družina**; za nadomestna starša izraz **rejniki/rejnica**; za otroka v takšni družini pa izraz **rejenec**.

Za sodobno kultivirano družbo so ti izrazi povsem neprimerni, nehumani, ponižujoči do subjektov, na katere se nanašajo, prav tako pa do vseh drugih državljanov, ki jih v pogovoru o tej tematiki uporabljamo.

Ljudje REDIJO pujske in druge domače živali, namenjene za zakol ...

O tem nehumanem izrazoslovju sem leta 2011 pisala v Spremni besedi h knjigi REJENKA, $2 + 1 = 4$, avtobiografskem romanu o trpečem rejništvu pisateljice Olge Pege Kunstelj.

Predlagam, da to izrazoslovje nadomestimo z:

rejniška družina = **nadomestna družina**

rejniki/rejnica = **nadomestni starši**

rejenec = **otrok v nadomestni družini**.

Pravopisna komisija SAZU bo na to temo morda našla še primernejše izraze kot so moji predlogi.



2.

V 53. členu Zakona o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD) je med drugim navedena **plača rejnika, ki znaša 123,51 evrov na mesec**. SSKJ navaja: **rejnik - a m (i)** kdor za plačilo vzame v popolno oskrbo tujega otroka.

Navedbi izkazujeta skrajno ponižanje tega plemenitega dela in resno izpostavljata vprašanje o razvojni stopnji morale in etike v naši družbi.

Petnajst prijateljev (od tega 7 strokovnih delavcev s področja družbenih dejavnosti) sem vprašala koliko, po njihovem mnenju, znaša **mesečna plača rejnika**. Odgovori (*s pripombo, da spričo stanja v državi znesek zagotovo ni primerljiv z vloženim delom*) so se gibali med 300,00 in 400,00 evrov. Ob moji navedbi, da je to delo z zakonom ovrednoteno zgolj s 123,51 evrov na mesec, so bili vprašanci zgroženi.

Naslovno Ministrstvo pozivam, da plačo rejnika vzame pod drobnogled ter njegove dolžnosti, izpostavljene v dvanajstih alinejah 25. člena VI. poglavja ZIRD, ponovno pošteno ovrednoti.

Za primerjavo, da gre resnično za v nebo vpijoče razvrednotenje dela slovenskih rejnikov, navajam uradni, javno objavljen cenik Pasjega vrtca na Brnčičevi ulici 39 v Ljubljani; **hrana ni všteta!**

- dnevno varstvo psička = 10,00 evrov
- mesečni pavšal za dnevno varstvo = 120,00 evrov
- dnevna hotelska oskrba (psiček v pasjem vrtcu prespi) = 15,00 evrov
- mesečni pavšal hotelske oskrbe = 300,00 evrov.

Vsako dodatno delo (učenje raznih veščin) **je dodatno zaračunano!**

3.

Drugo poglavje 5. člena ZIRD v 2. alineji navaja, da mora imeti rejnik **zaključeno vsaj poklicno oziroma strokovno izobrazbo**. Iz poročila Računskega sodišča po stanju 2009/2010 pa izhaja, da je imelo v letu 2010 kar **37 rejnikov nedokončano, 252 pa zgolj končano osnovno šolo**.

Zakonsko določilo očitno ni spoštovano. Stopnja izobrazbe sicer ni jamstvo, da bo nadomestni starš dobrasrčen, potrpežljiv, pošten in vreden družbenega zaupanja, je pa pomemben podatek o tem, ali obvladuje splošna znanja o naravi in družbi, potrebna za otrokovo solidno vzgojo in izobraževanje.

Zakonska določila glede izobrazbe rejnikov je potrebno dosledno spoštovati, poleg tega pa z ustreznimi psihološkimi instrumenti predhodno preveriti njihovo osebnostno zrelost.

Opomba: moja rejnika, mama Pavla in oče Leopold Kotnik iz Imovice v sedanji občini Lukovica (žal že davno pokojna), sicer nista bila srednješolsko izobražena, a to so bili povsem drugačni časi. Oba sta mi še danes neprecenljiv vzgled visokih osebnostnih kvalitete: dobrote, delavnosti, sočutja in ljubezni, izkazovane na naraven in spoštljiv način.

4.

V »moji« rejniški Občini Lukovica (zibelki slovenskega rejništva) je bilo po navedbi CSD Domžale v letu 2017 v rejništvu 67 otrok, v letu 2018 (na dan 30. 5. 2018) pa 59. Torej skoraj za tri razrede učencev!!!

K OŠ Janka Kersnika na Brdu pri Lukovici gradijo prizidek treh učilnic. Župana občine Lukovica, g. Mateja Kotnika, sem vprašala koliko sredstev za delo občanov – rejnikov prejema občina iz matičnih občin, od koder otroci prihajajo. Njegov odgovor se glasi: **Popolnoma nič!**

Zakon o financiranju občin v kriterijih in merilih za dodelitev prihodkov od dohodnine med drugim določa, da občini iz tega naslova pripada 54-odstotni delež. Logično in pravično bi bilo, da tudi za otroke iz različnih občin Republike Slovenije, ki so pristali v nadomestnih družinah drugih slovenskih občin, slednje prejmejo sorazmerni delež iz tega in drugih virov prihodkov, do katerih so upravičene.

Zakon o prijavi prebivališča (ZPPreb-1) zahteva, da rejnik za svojega varovanca v osmih dneh prijavi **začasno prebivališče**, v matični občini pa je prijavljen za stalno.

Vsled tega navedba deleža iz predhodnega odstavka torej sploh nima zakonske podlage.

V Sloveniji je v nadomestne družine razporejenih med 900 in 1000 otrok (podatek za leto 2016 = 979); za te otroke pa rejniške občine ne prejema nobenih sredstev.

Zadevo je potrebno sistemsko urediti! Ne glede na formalno prijavo stalnega prebivališča, otrok dejansko živi v občini začasnega prebivališča, kjer polnopravno uživa pravice občana.

*

Ker se ob različnih pobudah državljanov pogosto postavlja vprašanje pobudnikovega osebnega interesa, IZJAVLJAM, da so moji predlogi le rezultat zdravorazumske presoje. Ne jaz ne kdor koli od mojih sorodnikov ni rejnik; tudi profesionalno se s to problematiko ne ukvarjam/o.

Res pa je, da čutim moralni dolg do svojih plemenitih rejnikov. Žlahtne spomine na rejništvo kazijo le občasni obiski »tetice iz moje matične občine« (uradnice, zadolžene za rejništvo). Ob vsakem obisku me je peljala za hišo in spraševala, kakšna sta ata in mama. Že v predšolskem obdobju sem intuitivno čutila, da hoče iz mene o nji izveči kaj slabega ... Nisem je marala!

*



Z zaupanjem, da menjava vlade na delo Vašega Ministrstva ne bo vplivala, vljudno prosim, da navedene štiri predloge proučite in z ustreznimi zakonskimi dopolnitvami pomanjkljivosti čim prej odpravite.

Prosim tudi, da me o rešitvah obvestite, prav tako pa naslovnike, ki jim je ta državljanska pobuda posredovana v vednost. Vnaprej iskrena hvala!

S spoštovanjem,

Zvezdana Majhen

Ljubljana, 12. 6. 2018

V vednost:

- Center za socialno delo Domžale, Masljeva 3, 1230 Domžale /ga. Marta Tomec
- Rejniško društvo Slovenije, Benica 1, 9220 Lendava /mag. Darko Krajnc
- Občina Lukovica, Stari trg 1, 1225 Lukovica / župan g. Matej Kotnik
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS

KO BOMO PRED VOLITVAMI, BOSTE TRKALI NA VRATA

Spoštovani.

Hudičevo se motite, da vam bom odprl vrata in vas pogostil z obkrožitvijo, da ste še vredni mojega zaupanja.

Če me boste vprašali, čemu ne, vam bom moral odgovoriti z vprašanjem: Ali ste v reji? In če bo vaš odgovor: da, se s tem ne bom še odločil. Za, temveč vas bom vprašal, v katerem tipu reje ste. Če bo vaš odgovor, da ste v vseh tipih reje, torej: hlevske, baterijske, proste in morda še kakšne tehnološko modernejši, tedaj bom še enkrat premislil o svojem volilnem glasu.

Čemu ta uvod?

Že pred leti, natančneje leta 2013, sem sedel v prostoru parlamentarnega odbora za družinski zakonik in naprosil gospo poslanko M. Potrata, ki je po stroki slavistka, da bi sodelovala v iskanju nadomestne besede za rejo, za drugo manj stigmatizirajočo ali celo besedo, na katero bi bil otrok celo ponosen, da je v OSKRBI pri drugi družini, lahko tudi krušni družini itd. Poslanka, članica odbora, je pojem reja branila tako, da je spomnila na besedo redniki, ki so jo uporabljali po drugi svetovni vojni, ko je mnogo otrok, sirot druge svetovne vojne, ostalo brez staršev in so se znašli po domovih, kot so bili Titov dom v Stanežičah pri Ljubljani in še danes znan Dom Malči Beličeve, tedaj na Zavetiški ulici na Viču.

Na seji odbora, ki jo je dostojanstveno vodila dr. Andreja Meglič Černač, sta bili prisotni tudi dve gospe 'rejnici' z namenom, da se poizkusi najti ustrežnejši izraz, saj vendar ne gre zgolj in samo za rejo, temveč je tu še proces socializacije otroka v drugo življenjsko okolje. Namreč, če ostanemo samo pri besedi reja, izzveni, kot da je pred nami čreda, jata, krdele in še bi se našle skupine, ki sodijo v pojem reje. Če tega ne razumete, stopite v hlev ali svinjak in vam bo kaj hitro jasno, h komu oziroma kateri skupini sodi pojem reja. Če tega še ne razumete,

stopite v trgovino, kjer so na prodaj jajca in na embalaži piše vrsta jajc: jajca baterijske reje, ki jih je Hofer že izločil iz prodaje, talne reje, proste reje, hlevske reje.

In sedaj si privoščite prebrati objavljen prispevek v Šolskih razgledih, štirinajstdnevniku, letnik LXIII, št. 11, 1. junij 2012.

REJNIŠTVO OZNAMOVANI

Ali bi vam ustrezalo, če bi vašega otroka, za katerega začasno ne morete skrbeti in ste ga zaupali rejnikom, ki vam jih je predlagala socialna služba, vrstnik povprašal: »Hej, ti si v reji, kajne? Zanima me, si morda v talni reji, morda v hlevski ali pa v baterijski reji?«

»Kako to misliš?«

»Tako mislim, kot sem te vprašal. Veš, velikokrat slišim, da so naprodaj jajca kokoši, ki so v talni reji, hlevski ali baterijski reji. Morda je še kakšna oblika reje.«

Vem, da so nekoč dejali, da je nekdo pri rednikih in so ga zato imenovali rednikec. Gre res samo za besedo, a pomemben je odnos. Prav je, da smo v osnovi občutljivi na odnos, toda beseda sama je tudi odnos. Besedo, ki jo uporabiš v odnosu z drugim človekom, ga z njo tudi označiš. In kot označevalec označencu poveš o svojem odnosu do njega.

Prijetno je poslušati vaše veljake, ko govorijo, da redijo svinje, redijo drobnico za zakol, da se je svinja preveč zredila in podobno. Je prijetno slišati, da rejniki redijo otroka v odraslo osebo, da sosedje poudarjajo, kako rejniki skrbijo za rejenca . . .? Ali nimata rejnik ali rejnica in rejniška družina imen in priimkov ali celo domačega imena, kot, denimo, pri Kovačevih? Tudi rejenec se je rodil z imenom in priimkom in so mu ga celo pri krstu pokrstili.

Zdaj pa k temu, da so že mnogi na besedišče rejništva in vsega v zvezi s tem že opozorili in o tem govorili. Toda slišali so jih samo nekateri in pri tem je tudi ostalo. Novi Družinski zakonik, ki je padel na referendumu, kljub pobudam posameznikov in nevladnih organizacij ohranja besednjak rejništva v členih od 235 do 241.

Morda bi bilo vredno še enkrat premisliti o drugih ustrežnejših izrazih, da ne bi rejniki, rejenec ali posvojitelji in posvojenec spominjali prvi na rejo in drugi na lastništvo. Oba izraza sta stigmatizirajoča za nadomestne starše in predvsem za otroka, ki nosi to oznako.

Kako rešiti besedno zagato? Namesto rejniška družina bi lahko uporabili izraz nadomestna družina, kot je razmišljala ravnateljica Doma Malči Beličeve. Otroka pa bi klicali po imenu in priimku, tako kot sta ga klicala starša. Tudi za posvojenega otroka bi držalo, da bi govorili o tem, da ga je druga družina sprejela in ga zato ne bi imenovali sprejetež, temveč po imenu in priimku.

Mislím, da so rejniki in rejenci ter posvojitelji in posvojenci poklicani, da sami spregovore, kako se počutijo v tovrstnih besednih oznakah.

In zagotovo o tem lahko spregovorimo tudi tisti, ki besedo še vedno nosimo v sebi kot izraz, s katerim so nas izločevali, gojili do nas usmiljenje, pomilovanje ... Takšni odnosi ne oblikujejo otrokove samopodobe v ponosno, pokončno, samozavestno, neodvisno osebnost.

Z malo truda in s pomočjo rejniškega sveta lahko rešimo to vprašanje.

Alberto prof. Avguštinčič

REJNIŠTVO NA MADŽARSKEM

Rejništvo na Madžarskem je imelo podobno zgodovino kot rejništvo v drugih bivših socialističnih državah vzhodne Evrope. Sistem rejništva je bil dobro razvit pred drugo svetovno vojno, ko je bilo kar 85 % otrok, ki iz različnih razlogov niso mogli živeti v matičnih družinah, nameščenih v rejniških družinah. V institucije so nameščali le vzgojno zelo težavne otroke in tiste, ki so kršili zakon. Po drugi svetovni vojni se je vloga rejništva hitro zmanjševala predvsem zaradi ideoloških razlogov in večanja vpliva institucij za reševanje teh situacij, zaradi večanja predsodkov do rejniških družin in množičnega zaposlovanja žensk. Tako je bilo do leta 1990 večina otrok nameščenih v zavode in le okrog 30 % v rejniške družine. Takšno prakso je bilo težko spreminjati.

Spremembe so se začele uvajati konec 90. let prejšnjega stoletja po sprejetju Konvencije o otrokovih pravicah, ki jo je Madžarska ratificirala leta 1997. Konvencija postavlja v ospredje pomen odraščanja otroka v družini in podporo družinam. Na tej osnovi je bil na Madžarskem leta 1997 tudi sprejet zakon, ki daje večji pomen družinski vzgoji in podporo družini, med drugim tudi rejniškim družinam. Med letoma 2003 in 2004 je razmerje med otroki, ki so bili nameščeni v institucije, in otroki v rejništvu doseglo že enak delež, leta 2011 pa je že 60 % otrok, ki iz različnih razlogov niso mogli ostati v pri starših, živelo v oskrbi rejniških družin.

Izbor rejnikov

Madžarska v svoji zakonodaji določa, da je rejnik lahko polnoletna oseba brez kazenske evidence, ki se je usposabljala za izvajanje rejništva. Oseba, ki želi postati rejnik, mora izpolnjevati določene pogoje.

Rejnik mora imeti stalno prebivališče v državi Madžarski, biti mora starejši od 24 let in starostna razlika med njim in otrokom ne sme biti večja



od 45 let. Kandidat za rejništvo ne sme imeti kriminalne preteklosti. Pomembni so tudi ustrezni stanovanjski pogoji, in sicer morajo imeti potencialni rejniki za otroka zagotovljen ločen prostor od staršev in vsaj 6 m² lastnega prostora za vsakega otroka, ki je v njihovi oskrbi.

Pri pripravi ocene ustreznosti za izvajanje rejniške dejavnosti so pomembni še sledeči kriteriji:

- zdravje vseh članov družine, ki mora omogočati neovirano izvajanje rejništva;
- imeti morajo zagotovljeno osnovno materialno stabilnost in lastno finančno varnost,;
- imeti morajo osnovno človeško sočutnost za izvajanje te dejavnosti;
- imeti morajo sposobnosti in pripravljenost za sodelovanje s strokovnimi delavci, starši in drugimi udeleženci rejništva ter se povezovati z drugimi rejniki;
- se udeležiti psihološkega pregleda;
- biti pripravljeni sprejemati pomoč, če jo bodo potrebovali;
- in se udeležiti usposabljanja, ki za tradicionalne rejnike traja 60 ur, za specializirane rejnike pa 400-500 ur in traja permanentno eno leto.

V času izvajanja rejništva se mora vsak rejnik izobraževati in usposablјati enkrat na pol leta v obsegu 6 ur.

Vrste rejništva

Na Madžarskem rejništvo opredeljujejo v Zakonu o varstvu otrok kot začasno oskrbo, ki je na voljo do takrat, dokler niso zagotovljeni pogoji, da se otrok



spet vrne v domačo oskrbo. Poznajo tradicionalno rejništvo, ki je lahko dolgoročna, kratkoročna ali začasna oskrba otroka. Urejeno imajo tudi poklicno rejništvo. Poznajo tudi specializirane rejnike za otroke z vedenjskimi težavami, otroke s hudimi psihološkimi težavami in za otroke odvisnike ter posebno poklicno rejništvo za otroke, mlajše od 3 let, otroke s kronično boleznijo in invalide.

Največkrat pa se rejniške družine delijo na tradicionalne in poklicne rejnike.

Tradicionalni rejniki prejemajo družinski dodatek in so upravičeni do porodniškega dopusta. V letu 2011 je bilo tradicionalnih 94 % vseh rejniških družin. V tradicionalno rejniško družino je mogoče namestiti največ 4 otroke skupaj z lastnimi otroki staršev, ki živijo v istem gospodinjstvu. Poklicni rejniki so redno zaposleni pri izvajalcu storitev (okrožna agencija za varstvo otrok, podporna matična organizacija ali nevladne organizacije). Poklicni rejniki lahko skrbijo za 3-7 otrok, specializirani rejniki pa le za 3 otroke.

Povprečni rejnik na Madžarskem je poročena ženska, stara 50 let s srednješolsko izobrazbo.

Najpogostejše težave rejnikov so otrokove težave v šoli in vključevanje v novo okolje, veliko birokracije, s katero je obremenjena rejniška družina, in predsodki skupnosti do rejniških družin. Problem je tudi veliko pomanjkanje rejniških družin, predvsem za romske otroke in za težko oškodovane otroke.

Rejniki pogosto zavračajo otroke s hudimi vedenjskimi težavami, vendar so raziskave pokazale, da imajo ti otroci, nameščeni v rejniške družine, veliko boljše možnosti za dober izhod iz svoje težavne situacije, kot če so nameščeni v zavodsko oskrbo. Otroci, nameščeni v rejniške družine, so bolj uspešni pri izobraževanju in storijo tudi manj kaznivih dejanj. Zato si madžarske strokovne službe prizadevajo, da čim več otrok namestijo v rejniško oskrbo, ki pridobiva

na veljavi. Od leta 2014 otroci, mlajši od 12 let, ne morejo biti nameščeni v ustanove, ampak le v rejniško družino. Do rejništva naj bi bil upravičen vsak otrok, vendar je težava v tem, da ni na razpolago dovolj družin, in da rejniki pogosto zavračajo romske otroke in otroke s hudimi vedenjskimi težavami. O namestitvi otroka v rejniško družino odloča poseben odbor za zaščito otrok s soglasjem skrbniške pisarne. Odbor ima 3 člane: pediatra, otroškega psihologa in socialnega delavca.

Plačilo rejnikom

V letu 2013 je bil minimalni dodatek za otroka približno 50 EUR na mesec, minimalno izplačilo poklicnim rejnikom cca. 445 EUR na mesec, kar je bila takrat na primer višina povprečne učiteljske plače. Rejnikom pripada še mesečni dodatek za nego v višini cca. 140 EUR, če ima otrok posebne potrebe, ali cca. 150 EUR, če ima otrok specialne potrebe. V letu 2014 pa je Madžarska k temu uvedla še plačilo rejniku za delo, in sicer cca 100 eur na otroka, kar je primerljivo s 30 % minimalne plače. Ta znesek se lahko poviša od 20 do 25 % minimalne plače na vsakega otroka v njihovi oskrbi, odvisno od otrok in njihovih specialnih potreb. S tem je država začela reševati položaj poklicnih rejnikov, ki jih je bilo le okrog 5 %, ter še 60 % tradicionalnih rejnikov in rejnic, ki so brez zaposlitve in ostajajo tudi brez pokojnine, brez zavarovanja itd.

Dobre prakse

Zanimive dobre prakse, ki jih je izvedla Madžarska na področju varstva otrok v povezavi z izvajanjem rejništva, so:

1. Romski rejniki: Delež romskih otrok v madžarskem sistemu za varstvo otrok in v vzgojnih ustanovah je neprimerno velik. Romski otroci, zlasti najstniki, ki

so bili označeni kot otroci z motnjami v duševnem razvoju / otroci s posebnimi potrebami, so »relativno manj sprejemljivi za rejniške družine«. Od leta 1993 je bilo izvedenih nekaj pilotnih projektov za iskanje in usposabljanje romskih rejnikov in socialnih delavcev za delo s to populacijo.

2. Najstniške matere v oskrbi. Agencija Budimpešta Capitol Child Protection Agency ima program za najstniške matere, ki živijo v alternativni rejniški oskrbi. Agencija zagotavlja nastanitev in podporo za matere in otroke skupaj. Najstniška mati se nauči starševskih tehnik, da bi ustavila krog prikrajšanosti in ohranila družino skupaj. Živijo v ločeni skupnosti znotraj otroškega doma in prejemaajo specializirano oskrbo. Je edinstven program na Madžarskem.

3. Agencija za zaščito otrok Capitol v Budimpešti ima tudi specializirane poklicne rejnike, ki so v zadnjih 20 letih pomagali »najbolj problematičnim« otrokom. Ti rejniki imajo močno osebnost in posebne kompetence, da lahko prevzamejo odgovornost, skrbijo za otroke z večplastnimi težavami, ki so običajno zamenjali več mest za oskrbo. Nekateri otroci, ki so odraščali v teh družinah, so kasneje tudi sami postali skrbniki v otroških domovih ali rejniki.

4. Madžarska SOS otroška vas upravlja mrežo rejnikov v obliki družinskih majhnih domov. Imajo tudi tri mladinske hiše, kjer se lahko starejši otroci (16–24 let) naučijo neodvisnosti z nadzorom in ob podpori strokovnjakov.

5. Od leta 2010 nevladna organizacija BAGÁzs izvaja program mentorjev in pooblastil v madžarskem naselju Bag z najbolj zgoščenim romskim prebivalstvom. V naselju Bag je velika brezposelnost, nizka stopnja izobrazbe in pogosta revščina družin. Otroci dokončajo osnovno šolo, ne nadaljujejo pa izobraževanja v srednji šoli. Najstniki se pogosto soočajo z odvisnostjo od drog in s kriminalom. Projekt, ki temelji na skupnosti, je namenjen



usposabljanju vrstniških mentorjev: mladih oseb iz lokalne skupnosti in srednjega razreda ter

mladim prostovoljcem. Vsak najstnik (star 12-16 let) ima mentorja, s katerim se srečuje vsak teden najmanj pol leta. Skupaj se uči ali igrata. Mentorji pripravijo individualni načrt napredka, da se izboljšajo spretnosti in sposobnosti teh mladih z neformalnimi pristopi. Večina vrstniških mentorjev iz lokalne skupnosti je bilo že prej v nasprotju z zakonom, vendar jim je uspelo premagati svoje težave. Osnovni cilj projekta je zmanjšati kazniva dejanja in zlorabo drog med mladimi. To je uspešen program, metodologija usposabljanja mentorjev in dodatne razpoložljive storitve pa bi bile lahko zanimiva zaščita otrok.

6. Fundacija Diótörés zagotavlja kasnejšo oskrbo mladim odraslim osebam, starim od 18 do 35 let, ki so prej živele v rejništvu ali so imele "težko življenje". Prejemniki storitev so po navadi brezdomni otroci, ki so odvisni od drog in brez osebnih odnosov, zaposlitve itd. Fundacija jim omogoča, da razvijejo svoje veščine, da se vključijo v družbo, ponudijo jim nastanitveno oskrbo ter psihosocialno terapijo.

Članek je povzet po spletnem članku: *Analysis of the care system of children in conflict with the law in Hungary*. Prevedla Katja Dunaj, članek oblikovala Maksimiljana Mali. Dostopno na:

https://www.eurochild.org/fileadmin/public/06_Projects/Past/Alternatives_to_custody/desk_analysis_hungary.pdf (2. april 2019).



**PREDSEDNIK VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE, G. MARJAN ŠAREC, JE
PRIPOVEDOVAL O SVOJI IZKUŠNJI REJNIŠTVA IN POSVOJITVE POSEBEJ ZA
REJNIŠKI GLASNIK**



Za intervju sva se z gospodom Šarcem dogovarjala že lani, ko je bil še župan občine Kamnik. To je bilo ravno v obdobju pred volitvami in na željo g. Šarca sva intervju predstavila za eno leto. Ne zaradi tega, da on ne bi želel dati intervjuja za naše glasilo, pač pa je dejal, da se želi izogniti namigovanjem svojih političnih

nasprotnikov, da namerava rejnike kakor koli izrabljati v svoji volilni kampanji.

Ker je gospod Šarc že nekaj časa v vlogi predsednika Vlade Republike Slovenije z mnogimi odgovornimi nalogami, nisem pričakovala, da si bo uspel vzeti čas za naš pogovor. Vseeno smo poizkusili z željo, da bi se gospod Šarc predstavil našim bralcem kot uspešna oseba, ki ima izkušnjo rejništva. In na veliko presenečenje je nama s predsednikom Rejniškega društva Slovenije, Darkom Kranjcem, gospod Šarc namenil celo uro časa. To priča o njegovi načelni držji, spoštovanju dogovorov in pripravljenosti za sodelovanje, kar je prepoznavno tudi v njegovem političnem delovanju.

Pogovor ni tekel o politiki, pač pa povsem sproščeno o njegovem življenju, njegovem odnosu do družine, starševstva, o povezavi družine in politike ter tudi o rejništvu ter pomenu delovanja nevladnih organizacij in društev za našo družbo.

Gospod Šarc je že takoj v uvodu poudaril : **»Res je, bil sem v rejništvu in sem posvojen. Tega ne skrivam. Svojih bioloških staršev ne poznam niti ne vem, kdo sta, na mamo in očeta, kot sem vedno klical svoja posvojitelja, pa sem**



izredno ponosen. To sta moja starša. Iz tega ne delam nobene drame, tako je pač teklo moje življenje.»

Gospodu Šarcu sem med drugim postavila tudi vprašanje o tem, kako se je počutil, ko so ga v predvolilni kampanji politični nasprotniki nesramno napadali in želeli prizadeti ravno zaradi njegove življenjske zgodovine. Zelo dobro in profesionalno je opravil z njimi, deloval odkrito in brez preveč besed. Povedal jim je resnico.

Na moje vprašanje o počutju takrat pa je odgovoril:

»To dogajanje in takšne napade sem pričakoval. Vedel sem, da se bo prej ko slej kdo obregnil ob to, da sem bil v rejništvu in da sem posvojen. Sam v tem nisem videl neke tragike, bolj je tragika v tem, da nekateri privlečejo ven to, kot da je moje poreklo skoraj zločin, nekaj sramotnega, to se mi zdi bolj tragično. Mene to ni moglo prizadeti, jaz sem vsa dejstva o svojem poreklu že zdavnaj razčistil. Koga drugega, ki je morda z zgodovino svojega življenja obremenjen, pa bi to lahko zelo prizadelo. Bolj je tragično, da nekateri mislijo, da mi bodo z opazkami o rejništvu in posvojitvi škodovali, vendar s tem kažejo le svoje predsodke, nerazgledanost in oznako svojega karaktera.«

Potem nam je povedal svojo življenjsko zgodbo:

»V rejništvu sem bil tri leta, do svojega tretjega leta, potem sem šel v posvojitev. Samega rejništva se ne spominjam pav dobro. Spominjam pa se rejnikov, ker je moja družina z njimi ostala v prijateljskih stikih in sem potem v bivšo rejniško družino odhajal na počitnice. Svojega življenja se bolj spomnim od začetka posvojitve.

Posvojen sem bil v 80-ih letih, ko je bila situacija verjetno drugačna, kot je danes, ko za posvojitelje obstajajo zelo strogi kriteriji; verjetno tudi zato, ker je



otrok za posvojitev manj. Živel sem v skromni družini, ne v bogastvu. Sam se s tem nisem veliko ukvarjal, sprejel sem posvojitelje kot svojo družino. Sedaj imam svoje otroke in mislim, da vsaka družina deluje tako, kot zna, in na svoj način ter opravlja poslanstvo skrbi za otroke. Menim, da ni pomembno, kdo so tvoji biološki starši, pač pa to, kdo skrbi zate in kdo te vzgaja. Družina je družina, mislim, da bioloških staršev ne morem označiti, da so kaj boljši ali slabši.

Družina je temelj, ki ti da popotnico v življenje, pa naj bo to biološka ali katera koli druga. Nekateri imajo v zvezi s tem strašne travme, jaz pa moram reči, da jih nisem imel. Od vsega začetka sem vedel, da sem posvojen. Tu ni bilo nobenih skrivalnic. Tudi v obdobju mladostništva nisem imel potrebe po iskanju bioloških staršev. Menim, da tisti, ki imajo to potrebo, jo imajo morda zaradi neobveščenosti. Seveda pa smo ljudje različni in tudi tukaj vsak ravna po svoje. Pri nas je teklo vse odprto, vsi pogovori o mojem poreklu so bili odprti in ves čas sem vedel, da sem posvojen. Bil sem edinec, živel sem na kmetiji, kjer je vedno dovolj dela, življenje je bilo trdo. Vendar je bila to moja družina, moji starši. Kaj ti kdo lahko da več kot to, da te sprejme v svojo sredino, te vzgaja in skrbi zate. Težave so v vsaki družini, vsakdanji problemi so del življenja. Včasih so rekli: zemlja naj bo od tistega, ki jo obdeluje, in tudi otrok naj bo od tistega, ki skrbi zanj.

Sicer pa menim, da se v vsakem okolju zgodi, da določen odstotek ljudi doleti malo drugačna življenjska zgodba. Dobro je, da imamo v družbi ustanove, ki poskrbijo za otroke in predvsem, da jih namestijo v družine – rejniške ali posvojiteljske, kar je mnogo boljša in primernejša oblika skrbi za otroke kot zavodska oskrba, saj se tam ne dobi izkušnje družine.

Življenje na splošno jemljem tako, da lahko vsem ljudem rečem, živi in pusti živeti. Na splošno imam odprto in strpno stališče do vseh možnih oblik življenja. Ljudje imamo različne usode. Vsak si izbere svoj stil in svojo pot, sprejemam tudi možnost homoseksualnih skupnosti in drugih različnih oblik skupnega



življenja. Vsi ljudje, še posebno tisti, ki javno nastopamo ali se izpostavimo v medijih ali delujemo javno na drugačen način, moramo biti pazljivi in strpni. Na srečo se stvari v naši družbi spreminjajo na bolje, ni več toliko predsodkov do drugačnih oblik družinskega življenja. Poglejte, kako so bili včasih obravnavani nezakonski otroci, kot da so bili kaj krivi za to, komu so se rodili. No, če predsodki privrejo na dan v situacijah, ko ti nekdo hoče oporekati in škodovati, pa to kaže na grdo zlorabo in osebnostno revščino tistega, ki to dela.

Sicer verjetno veste, da imam svojo družino, ženo in dve hčeri. Prostega časa nimam prav veliko, rad grem v naravo nekam, kjer ni veliko ljudi, morda na kakšno vožnjo, včasih pa rad enostavno počivam. Moje delo nima urnika, je pestro in včasih tudi naporno, zato potrebujem tudi počitek. Saj poznate pregovor: Spanc je boljš kot žganc,« pove predsednik v smehu.

V pogovoru smo se dotaknili tudi primera »koroških dečkov« in o vpletanju medijev in politike v tako občutljive zadeve, kot so skrb za otroka, odvzem otroka staršem, namestitvev v drugo družino in vloga starih staršev pri tem.

»Prepričan sem, da v vsakem primeru odvzema otroka obstajajo razlogi za ta ukrep. Potrebno je zaupati strokovnim službam in ni prav, da se tako mediji kot politika vmešavajo v takšne zadeve. Otrok ni lastnina za reševanje katere koli zadeve: niti za reševanje zakona niti za politično obračunavanje. Moje mnenje je, da naj strokovne zadeve rešuje stroka. To večkrat poudarjam. Ko sem še delal na občini Kamnik, sem dal strokovnim delavcem jasna navodila, da glasno zagovarjajo svoja stališča, kadar bo kakšen svetnik kar tako povprek kritiziral. Ljudje pa se ob tako senzibilnih zadevah, kot je odvzem otroka staršem, zelo radi oglašajo in kar povprek izražajo svoja stališča. V družbi moramo znati poskrbeti, da takšni dogodki nimajo negativnega vpliva na otroke, in da se reševanje njihove situacije zaupa strokovnjakom, ne pa ulici.«



In kako razmišlja predsednik o poslanstvu rejništva in ureditvi tega področja v Sloveniji?

»Področje na vladni ravni vodi ministrica za delo, družino in socialne zadeve ter enake možnosti ga. Ksenija Klampfer, ki ji v celoti zaupam. Menim, da je rejništvo pri nas dokaj dobro urejeno, vendar podrobnosti ne poznam. Določene spremembe na področju rejništva bo prineslo tudi izvajanje Družinskega zakonika in odločanje družinskih sodišč o teh zadevah.

Moje načelno stališče o rejništvu je, da osnovni motiv za to delo ne sme biti denar. Denar ne more nadomestiti ljubezni do otroka. Nikoli ne bom razumel ljudi, ki se poročijo zaradi denarja, in tudi tistih ne, ki vzamejo otroka v družino zaradi denarja. Jasno je, da je potrebno omogočiti rejnikom, da pokrijejo najosnovnejše stroške, in da otrok dostojno živi. Vendar menim, da delo rejnika nikoli ne more biti poplačano z denarjem. V to delo je vloženega toliko truda in skrbi, da je to vredno velikega občudovanja, in mislim, da je denar povsem drugega pomena.

Rejniško društvo Slovenije poznam in menim, da je vsaka civilna iniciativa dobra in poživlja razvoj družbe. Na Rejniško društvo Slovenije sem bil pozoren tudi zato, ker ga vodi Darko Krajnc, s katerim sva se srečevala v političnem delovanju pred nekaj leti, in tudi zato, ker sem slišal, da je bil v rejništvu in imava podobno življenjsko zgodbo.«

Gospodu Šarcu je predsednik Rejniškega društva Slovenije, Darko Krajnc, bolj podrobno predstavil delovanje Društva in ga povabil tudi na srečanje rejniških družin, ki se bo odvijalo 8. junija 2019 v Prekmurju ob Bukovniškem jezeru. Predsednik je povabilo prijazno sprejel in upamo, da mu bo čas dopuščal, da se ponovno srečamo.



Predsedniku Šarcu se zahvaljujemo za sprejem in pogovor. Čeprav je bil to na prvi pogled povsem običajen klepet, pa ima za ljudi v rejništvu, posebno za mlade, veliko in pomembno sporočilo: »Ni pomembno, kakšna je tvoja življenjska zgodovina, pomembno je, da jo sprejmeš in se z njo ne obremenjuješ. Tvoja družina je tista, ki zate skrbi in ti daje ljubezen. In vsakdo je lahko uspešen, vendar uspeh pride le, če trdo delaš, vedno načelno ravnaš in imaš odkrit in prijazen odnos do ljudi.«

Hvala vam, g. predsednik Vlade, da ste bili z nami pripravljeni podeliti svoje misli o tako osebni temi.

Zapisala Maksimiljana Mali



Občina Brežice



Mestna občina Velenje



Mestna občina Koper



Občina Dolenjske
Toplice



Občina Straža



Občina Krško



Občina Bovec



Občina Juršinci



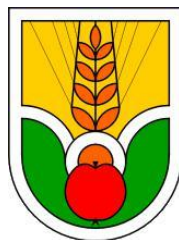
Občina Ljutomer



**Mestna občina
Maribor**



Občina Ajdovščina



Občina Puconci



Občina Trebnje



Občina Tržič



Občina Cerkno



**Občina Gorenja vas -
Poljane**



**Mestna občina
Murska Sobota**



**Mestna občina
Slovenj Gradec**



Občina Ormož



Občina Beltinci



Občina Sveti Tomaž



Občina Šmarje pri
Jelšah



Občina Šenčur



Občina Žirovnica



Občina Kamnik



Občina Gorje



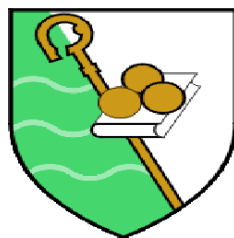
Občina Ig



Občina Litija



Občina Radlje ob Dravi



Občina Miklavž



Občina Radenci



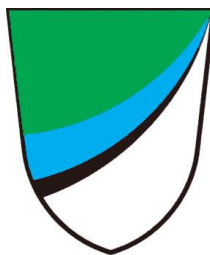
Občina Rogatec



Občina Štore



Občina Veržej



Občina Zagorje ob Savi



**Občina Gornja
Radgona**



Občina Sežana



Občina Šoštanj



Občina Dobrovnik



Občina Vojnik

**Zahvaljujemo se tudi vsem donatorjem in sponzorjem, ki na različne načine
podpirajo delovanje našega društva.**

REJNIŠKI GLASNIK

Številka 53, maj 2019

Kontakti:

rejniskodrustvoslovenije@gmail.com

Uredniški odbor:

Urednica: Maksimiljana Mali

Člani: Katja Dunaj, Jožica Goričan

Lektorici: Majda Vračko Zanič, Darja Kepec

Naklada: 1000 izvodov

Tisk: Dravski tisk d.o.o.

Izhaja: občasno